OBSAH

ŠTÚDIE

Dagmar Lesáková

Procesy internacionalizácie vysokého školstva v Európe 4

Dávid Pelošjan

Finančná situácia študentov vysokých škôl na Slovensku
a skúmanie rizikových skupín študentov z hľadiska financií –
analýza dát z prieskumu EUROSTUDENT 8 15

František Blanár

Prieskum EUROGRADUATE v európskom a národnom kontexte 27

Mária Fuseková

Štatistické zistenia počtu študentov riadneho štúdia na vysokých školách
na Slovensku 32

INFORMÁCIE

Knihy do vašej knižnice 51

Noví profesori 59

CONTENTS

THEORETICAL ARTICLES

Dagmar Lesáková

Internationalisation processes of higher education in Europe 4

Dávid Pelošjan

Financial situation of university students in Slovakia
and analysis of risk groups from a financial point of view –
data analysis from the EUROSTUDENT 8 survey 15

František Blanár

EUROGRADUATE survey in the European and national context 27

Mária Fuseková

Statistical findings of the number of ordinary students
in tertiary education institutions in Slovakia 32

INFORMATIVE ARTICLES

Books for your library 51

New professors 59

Milé čitateľky, milí čitatelia,

v aktuálnom spojenom dvojčísle časopisu ACADEMIA vám opätovne prinášame sériu článkov z oblasti vysokoškolského vzdelávania na Slovensku.

Hneď úvodná štúdia prináša podnetné myšlienky na zamyslenie sa nad problematikou internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania na európskej úrovni. Nasleduje ďalší zo série článkov, ktorý prezentuje výstupy medzinárodného prieskumu EUROSTUDENT VIII, tentokrát zameraný na finančnú situáciu študentov slovenských vysokých škôl z pohľadu ich príjmov a výdavkov, ako aj možných negatívnych dopadov na štúdium spôsobených zlou finančnou situáciou.

Priestor venujeme aj podrobnejšiemu pohľadu na sledovanie uplatniteľnosti absolventov vysokých škôl v kontexte aktuálneho medzinárodného prieskumu EUROGRADUATE.

V rámci prezentácie štatistických údajov zverejňujeme podrobný prehľad štruktúry študentov slovenských vysokých škôl.

Už tradične číslo uzatvárame informáciami o zaujímavých publikáciách a prehľadom novovymenovaných profesorov.

.

Prajeme vám príjemné a podnetné čítanie

Mgr. František Blanár
zodpovedný redaktor

Procesy internacionalizácie vysokého školstva v Európe

Abstrakt

Cieľom článku je posúdiť faktory ovplyvňujúce internacionalizáciu vysokých škôl, motívy a stimuly internacionalizácie, dilemu spolupráce a konkurencie vysokých škôl v medzinárodnom priestore. Článok poskytuje obraz o hlavných trendoch a stratégiách internacionalizácie vysokého školstva na európskej, národnej a inštitucionálnej úrovni, o podstate a cieľoch internacionalizácie v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania.

Kľúčové slová

Internacionalizácia vzdelávania, internacionalizácia v zahraničí, internacionalizácia v domácom prostredí, mobilita študentov a učiteľov, študijný program, strategické partnerstvá.

Abstract

The aim of the paper is to assess the factors influencing internationalisation of higher education, motives and stimuli in internationalization, the relation between cooperation and competition of higher education institutions in international environment. The paper offers a picture about main trends and related internationalisation strategies of higher education at European, national and institutional level as well as the underlying gist and internationalisation aims in European higher education area.

Keywords

Internationalisation of education, internationalisation abroad, internationalisation at home, mobility of students and academics, study program, strategic partnership.

Úvod

Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania je pomerne široký fenomén s početnými a rozmanitými procesmi. Za ostatných tridsať rokov sa európske programy vzdelávania a výskumu, predovšetkým program ERASMUS a výskumné programy Marie Curie, stali motorom širšieho a strategickejšieho prístupu k internacionalizácii vysokého školstva v Európe a slúžili ako vzor pre inštitúcie a regióny aj v iných častiach sveta. Spoločným cieľom a obecným zámerom internacionalizácie vysokých škôl je zvyšovanie kvality vzdelávania a výskumu; rast reputácie vysokej školy (premietnutý v medzinárodných rebríčkoch); rast konkurencieschopnosti a „viditeľnosti" vysokých škôl; úspešnosť v súťaži

o talentovaných študentov a akademikov; ekonomické benefity a poskytovanie študijných programov v cudzích jazykoch; reakcia na problémy demografického vývoja v krajine; dôraz na zamestnateľnosť a sociálnu funkciu vysokej školy. Kľúčovým determinantom internacionalizácie vysokého školstva sa stala globalizácia ekonomík a spoločností a rast významu poznatkov.

Výskumy v Európskej asociácii univerzít (EUA, 2020) dokazujú, že vysoké školy v EÚ:

- Považujú zvyšovanie kvality vzdelávania a prípravu študentov na život a prácu v globalizovanom prostredí za kľúčové benefity a motívy rozvoja internacionalizácie.
- Vnímajú politiku na národnej (resp. regionálnej) úrovni ako kľúčový externý stimul a faktor, ktorý ovplyvňuje internacionalizáciu na inštitucionálnej úrovni.
- Prioritu v aktivitách internacionalizácie priraďujú v súčasnosti mobilite študentov, spolupráci v medzinárodnom výskume a medzinárodným strategickým partnerstvám.

V stati vychádzame z obecne platnej definície internacionalizácie ako *„procesu integrovania medzinárodnej, interkultúrnej a globálnej dimenzie do účelu, fungovania a výstupov vysokých škôl za účelom zvýšenia kvality vzdelávania a výskumu pre všetkých študentov a zamestnancov a prispenia k rozvoju spoločnosti"* (Knight, 2011). Táto definícia odráža požiadavku na internacionalizáciu *„byť inkluzívnejšou a menej elitárskou"* a nekoncentrovať sa prioritne na mobilitu, ale viac na kurikulá a vzdelávacie výstupy (Knight, 2011). *„Zahraničný"* komponent by sa mal stať integrálnou súčasťou internacionalizovaného kurikula a umožniť tak internacionalizáciu pre všetkých študentov, nielen pre mobilitnú menšinu. Tým sa zdôrazňuje, že internacionalizácia nie je cieľom sama osebe, ale prostriedkom na zvýšenie kvality vzdelávania.

Na základe výsledkov prieskumu medzi európskymi univerzitami (EAIE Barometer) boli na zvýšenie úrovne internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania formulované viaceré odporúčania:

- Venovať väčšiu pozornosť efektom *„internacionalizácie v domácom prostredí"*, integrovaniu medzinárodných a interkultúrnych vzdelávacích výstupov do kurikula pre všetkých študentov.
- Odstrániť prekážky, ktoré sťažujú vytváranie a poskytovanie spoločných programov a udeľovanie spoločných diplomov.
- Venovať pozornosť rastu popularity stáží (pracovných mobilít) a vytvárať možnosti na ich kombinovanie s jazykovým tréningom a spájanie so študijnými mobilitami.
- Odstrániť bariéry medzi internacionalizáciou výskumu a výučby pre dosiahnutie väčšej synergie a rozšírenie príležitostí kooperácie.
- Podporovať dôležitú rolu akademického a administratívneho personálu v ďalšom rozvoji internacionalizácie vysokého školstva.

- Stimulovať spoluprácu vysokých škôl a podnikateľského sektora v kontexte mobilít študentov a akademikov.
- Vytvoriť inovatívne modely digitálneho a integrovaného vzdelávania ako nástroj podporujúci internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania.
- Prepájať internacionalizáciu vysokého školstva s internacionalizáciou na iných úrovniach vzdelávania (sekundárne, odborné, vzdelávanie dospelých).
- Podporovať bilingválne a multilingválne vzdelávanie na úrovni primárneho a sekundárneho vzdelávania, napr. budovanie bázy pre budúcu aktívnu účasť v procesoch internacionalizácie.

1. Historický kontext internacionalizácie vysokých škôl

Aj v minulosti si vysoké školy udržiavali istú medzinárodnú dimenziu, či už spočívala v chápaní univerzálnosti poznania a súvisiaceho výskumu, alebo v mobilite študentov a akademikov. Altbach (2001) charakterizuje univerzitu ako inštitúciu, ktorá bola svojou podstatou vždy globálna. Počas stáročí sa však medzinárodný charakter vysokoškolského vzdelávania dramaticky menil v rozsahu, formách a prístupoch. Aktuálne formy internacionalizácie siahajú od mobility študentov a akademikov, spolupráce vo výskume, transferu poznatkov, internacionalizácie kurikúl a vzdelávacích výstupov, cezhraničného poskytovania programov až k virtuálnej mobilite, digitálnemu vzdelávaniu a spoločnej online medzinárodnej výučbe. To, čo v súčasnosti nazývame *„internacionalizáciou vysokoškolského vzdelávania"* je fenomén, ktorý sa prejavil približne pred 30 rokmi, avšak jeho korene spočívajú v početných prejavoch medzinárodnej orientácie univerzít v minulých storočiach.

Historické záznamy o internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania siahajú do obdobia stredoveku a renesancie, kedy popri náboženských pútnikoch boli bežným javom na cestách po Európe aj univerzitní študenti a profesori, *„akademickí pútnici"* alebo potulní učenci. Ich púť neviedla k pamätníkom svätcov a do náboženských centier, ale do sídiel univerzít, v ktorých hľadali vzdelanie, spojencov, múdrosť a chvíle oddychu. Tento popis cieľov mobilít v tom čase evokuje aj mnohé argumenty na podporu mobilít v súčasnosti: *používanie spoločného jazyka, rozvíjanie kvalifikácií, obohatenie skúseností* a *poznatkov*. Fakt, že Európska komisia pomenovala svoj vlajkový mobilitný program po holandskom filozofovi a významnom renesančnom pútnikovi Erasmovi, len dokumentuje túto historickú súvislosť.

S určitým zjednodušením možno už v stredoveku hovoriť o akomsi *„európskom vzdelávacom priestore"*, ktorý bol definovaný spoločnou náboženskou vierou, jednotným akademickým jazykom (latinčinou), programom štúdia a systémom skúšok. Tento stredoveký európsky vzdelávací priestor – aj keď bol výrazne limitovaný a fragmentovaný v porovnaní so súčasným masovým vysokoškolským vzdelávaním – je do istej miery relevantný aj pre súčasné diskusie o rozvoji nového európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA). Jednou z analógií pripomínajúcou rolu latinčiny je postupné rozšírenie anglického jazyka ako spoločného akademického

jazyka súčasnosti. Porovnávanie oboch období však objektívne nie je správne, pretože sa viažu na zásadne rozdielne spoločenské, kultúrne, politické a ekonomické podmienky.

K posilneniu internacionalizácie ako stratégie vysokoškolského vzdelávania dochádza v Európe začiatkom 80. rokov minulého storočia. Európske programy pre výskum a vzdelávanie – predovšetkým program Erasmus – sa stali v druhej polovici 80. rokov motorom silnejšieho strategického prístupu k internacionalizácii vysokého školstva. Erasmus vychádzal z ambícií dosiahnuť väčšiu konkurencieschopnosť Európy voči ostatnému svetu – v tom čase najmä USA a Japonsku – a rozvíjať európske občianstvo. Aj keď tieto ambície sú stále kľúčovými motívmi európskych programov vzdelávania a výskumu, vtedajšie aktivity stavali primárne na spolupráci prostredníctvom výmeny študentov a akademikov a na spoločných projektoch výskumu. Zapojenie vysokých škôl do týchto programov akcelerovalo po roku 1990 a položilo tak základy európskeho prístupu k internacionalizácii.

Od druhej polovice 90. rokov možno pozorovať postupný posun od politických aj k ekonomickým motívom internacionalizácie. Prijímanie zahraničných študentov, príprava absolventov pre globálny trh práce, poskytovanie cezhraničného vzdelávania, získavanie globálnych talentov pre poznatkovú ekonomiku a budovanie vysokoškolských kapacít sa stali dôležitými nástrojmi internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania najmä začiatkom milénia. Tento vývoj sa prejavuje vo vytváraní národných a medzinárodných komerčne orientovaných konzorcií vysokoškolského vzdelávania, v rozširovaní franšízového vzdelávania, vytváraní pobočiek zahraničných univerzít, vzniku rôznych vzdelávacích centier a najnovšie aj vo virtuálnom vzdelávaní a rozmachu MOOC (Massive Online Open Courseware).

Diskusie o prínosoch internacionalizácie sa v ostatných rokoch posúvajú od preferovania kvantitatívnych výsledkov k vzdelávacím výstupom. Cieľom implementácie vzdelávacích výstupov do stratégií internacionalizácie bolo zvýšiť transparentnosť európskych kvalifikácií, ich porovnateľnosť a v konečnom dôsledku aj konkurencieschopnosť. Konkurencieschopnosť európskych univerzít sa od začiatkov Bolonského procesu stala významným motorom a motívom internacionalizácie vzdelávania.

V súčasnosti sú zreteľné výrazné iniciatívy mnohých vysokých škôl v EÚ na rozširovanie medzinárodných aktivít a rozvíjanie vzťahov s rôznymi regiónmi sveta. Spolupráca je pritom chápaná aj ako prostriedok zvyšovania vlastnej konkurencieschopnosti a internacionalizácia je považovaná za podstatnú súčasť misie univerzít. Zreteľná je tendencia nahrádzania náhodných a fragmentovaných aktivít udržateľnými dlhodobejšími aktivitami a uplatňovanie strategického prístupu k internacionalizácii. Významný je rozmach virtuálnej, resp. zmiešanej mobility, v rámci ktorej sa študenti online zúčastňujú vybraných predmetov na zahraničnej vysokej škole a do určitej miery tak získavajú aj benefity klasickej fyzickej mobility.

2. Komponenty a procesy internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania

Pojem internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania je široký pojem, ktorý pokrýva mnohé dimenzie, komponenty, prístupy a aktivity. Zahrňuje krátkodobé mobility orientované na získanie kreditov, mobility orientované na ucelené cykly štúdia a získanie diplomu, spoločnú realizáciu študijných programov, tvorbu kurikúl a vzdelávacích výstupov, franšízové aktivity, budovanie univerzitných pobočiek v zahraničí a pod.

Bežne akceptovaná definícia internacionalizácie uvádza, že *„internacionalizácia je proces integrovania medzinárodnej, interkultúrnej a globálnej dimenzie do účelu, fungovania a výstupov vysokých škôl za účelom zvýšenia kvality vzdelávania a výskumu pre všetkých študentov a zamestnancov a prispenia k rozvoju spoločnosti"* (Knight, 2011). Z tejto širokej a všeobecnej definície internacionalizácie vyplývajú dva kľúčové komponenty medzinárodných aktivít a programov, ktoré sa neustále vyvíjajú a vzájomne prelínajú.

Prvým je internacionalizácia v zahraničí,
: chápaná ako všetky formy vzdelávania naprieč hranicami: mobilita ľudí, projektov, programov a poskytovateľov vzdelávania.

Druhým je internacionalizácia v domácom prostredí,
: ktorá je orientovaná viac na kurikulá a koncentruje sa na aktivity, ktoré u študentov rozvíjajú medzinárodné alebo globálne chápanie javov a procesov a interkultúrne zručnosti.

Treba však uviesť, že aj internacionalizácia v zahraničí môže byť orientovaná na kurikulá a rozvíjať medzinárodné chápanie a interkultúrne zručnosti študentov, takže pre prísne odlišovanie na tejto báze existujú určité limity.

2.1 Internacionalizácia v zahraničí

Mobility študentov na zahraničné univerzity môžu mať charakter na získanie určitého počtu kreditov za štúdium v zahraničí (obvykle v trvaní 1-2 semestrov) v medzinárodných programoch (napr. program Erasmus), alebo na absolvovanie uceleného študijného programu na zahraničnej univerzite (obvykle v druhom, resp. treťom stupni vysokoškolského štúdia).

Aktuálny program Erasmus+ pokrýva vzdelávacie programy vo všetkých cykloch vysokoškolského vzdelávania, pričom rozhodujúca časť jeho finančných prostriedkov smeruje do individuálnych mobilít. Menšia časť rozpočtu programu je určená na podporu spoločných študijných programov, budovanie strategických partnerstiev a tvorbu inovatívnych politík.

V čase obmedzovania rozpočtov vysokých škôl a rôznych politických tlakov je to prejav potvrdenia významu, ktorý Európska únia pripisuje internacionalizácii vysokých škôl. Prax potvrdzuje význam mobilít a získavania medzinárodných skúseností aj

z hľadiska zamestnateľnosti študentov. Absolvovaním štúdia alebo praktickej stáže v zahraničí získavajú študenti nielen poznatky v určitom odbore, ale zlepšia si aj interkultúrne a mäkké zručnosti vysoko oceňované zamestnávateľmi a dokážu sa lepšie uplatniť na trhu práce.

Diskusie o otázkach mobility sa koncentrujú väčšinou na mobilitu študentov. Aj keď má väčšina univerzít vypracované stratégie na podporu výmeny študentov, menej systematický prístup sa uplatňuje v podpore mobility akademického i administratívneho personálu. Podpora mobility vysokoškolských učiteľov prináša efekty pre výskum i výučbu, ako aj celkový profesionálny rast jednotlivcov. Vysokoškolskí učitelia s medzinárodnými skúsenosťami poskytujú pridanú hodnotu do pedagogického procesu zvlášť na univerzitách so slabším zastúpením zahraničných akademikov. Sú to jednoznačne vysokoškolskí učitelia, ktorí plnia v internacionalizácii inštitúcie kľúčovú rolu: učia zahraničných študentov, vytvárajú kurikulá spoločných programov, participujú na výskume so zahraničnými kolegami, publikujú v zahraničných periodikách a pod. Je teda zrejmé, že bez ich plnej a aktívnej participácie by zámery internacionalizácie boli iba ťažko realizovateľné.

V mnohých krajinách je motívom získavania zahraničných študentov aj generovanie príjmov. Rast počtu univerzít, ktoré ponúkajú výučbu v angličtine, aby prilákali zahraničných študentov však nastoľuje otázku zabezpečenia akademickej kvality, kvality poskytovania doplnkových služieb štúdia ako aj strategického plánovania a zváženia dôvodov, prečo by vysoká škola mala učiť v inom jazyku a ktoré programy by v ňom mala ponúkať.

Osobitnou formou internacionalizácie v zahraničí je cezhraničné vzdelávanie, definované ako *„vzdelávanie realizované v inej krajine než je krajina, ktorá diplom udeľuje"* (European Commission, 2014). Možno ho považovať za fázu v globalizácii vysokoškolského vzdelávania, ktorá začína cezhraničnými mobilitami študentov, postupuje k vytváraniu pobočiek vysokých škôl v zahraničí a napokon generuje virtuálnu mobilitu programov. Rast počtu zahraničných pobočiek vysokých škôl a franšízových vzdelávacích programov bol v minulej dekáde taký dramatický, že British Council a DAAD (British Council & DAAD, 2019) ho označili za *„významnú súčasť vysokoškolského vzdelávania v rade rozvojových krajín"*. Väčšinu týchto pobočiek a programov zakladajú najmä vysokoškolské inštitúcie z anglicky hovoriacich krajín a orientujú sa na krajiny mimo Európy. Napríklad až 20 % študentov zapísaných v bakalárskych programoch vo Veľkej Británii tvoria študenti v zahraničných pobočkách anglických vysokých škôl. V Európe existuje v súčasnosti takmer 250 pobočiek zahraničných vysokých škôl a franšízových programov organizovaných hlavne inštitúciami z anglicky hovoriacich krajín.

Zahraničné pobočky často ponúkajú diaľkové alebo kombinované štúdium, čím oslovujú aj zamestnanú populáciu, ktorá môže kombinovať prácu a štúdium. Miestni študenti sú ochotní za štúdium na týchto vysokých školách platiť aj viac, pretože zahraničný diplom z nich považujú za prostriedok k lepšej zamestnateľnosti vo vlastnej krajine. Pre hostiteľskú krajinu môže prítomnosť zahraničných vysokých škôl znamenať prínos v rozšírení možností prístupu domácej populácie k vysokoškolskému vzdelávaniu.

Problémom pobočiek a franšízových operácií môže byť niekedy zabezpečenie kvality vzdelávania. V pobočkách a franšízových dohodách, ktoré fungujú bez priamej účasti materskej inštitúcie udeľujúcej diplom, môže niekedy hroziť slabšia kvalita a „mcdonaldizácia" vysokoškolského vzdelávania (Altbach, 2012). Offshorové aktivity sú vždy určitým rizikom, a preto je v nich dôležité nastavenie procesov kontroly a systémov zabezpečenia kvality. Do budúcich rokov sa očakáva, že popri trende rastu fyzickej mobility študentov bude pokračovať aj dynamický rozvoj spoločného online medzinárodného vzdelávania a integrovaného (zmiešaného) vzdelávania, ktoré kombinuje priamu kontaktnú výučbu na domácej univerzite s online vzdelávaním na zahraničnej univerzite.

2.2 Internacionalizácia v domácom prostredí

Internacionalizácia v domácom prostredí sa koncentruje na kurikulá, vzdelávacie výstupy a výučbu K jej rozvoju v Európe dochádza po roku 1999 prostredníctvom iniciatívy „Internacionalizácia v domácom prostredí" (Internationalisation at Home), ktorá bola reakciou na silnú koncentráciu vysokoškolských inštitúcií na fyzickú mobilitu a mobilitné ciele Erasmu stanovené v EÚ na 10 % vysokoškolskej populácie. Iniciatíva preto prišla s ambicióznym cieľom poskytnúť medzinárodnú dimenziu vo vzdelávaní aj zostávajúcim 90 % študentov.

Pôvodne bola internacionalizácia v domácom prostredí charakterizovaná ako ľubovoľná vzdelávacia aktivita s medzinárodnou dimenziou s výnimkou fyzických mobilít študentov a vysokoškolských učiteľov. Aktuálne vymedzenie definuje internacionalizáciu v domácom prostredí ako *„cieľavedomú integráciu medzinárodnej a interkultúrnej dimenzie do formálnych a neformálnych kurikúl pre všetkých študentov v rámci domáceho vzdelávacieho prostredia"* (Leask, 2013).

Kľúčovým prvkom internacionalizácie v domácom prostredí je internacionalizácia študijných programov. Je nástrojom prípravy absolventov na život a prácu v globalizovanom prostredí. Výsledkom internacionalizácie študijného programu je také kurikulum, ktoré *„prostredníctvom medzinárodne podloženého výskumu, medzinárodných komparatívnych štúdií, kultúrnej a lingvistickej rôznorodosti názorov rozvíja u študentov medzinárodné a interkultúrne chápanie súvislostí"* (Clifford, V. & Montgomery, C., 2014). To prináša zásadnú zmenu v prístupe k študijným programom, pretože vzdelávacie výstupy, obsah, metódy výučby a postupy hodnotenia musia byť navrhnuté tak, aby umožnili rozvoj medzinárodnej, interkultúrnej a globálnej dimenzie všetkým študentom ako výsledok ich zapojenia do takto koncipovaného študijného programu.

Internacionalizácia kurikúl môže byť podľa obsahu a kontextu študijných programov veľmi rozdielna. Stratégie domácej internacionalizácie tak môžu byť zásadne odlišné v pedagogických a lekárskych programoch. Ako výsledok Bolonského procesu sa tieto stratégie môžu líšiť aj v stupňoch vzdelávania: doktorandskom, magisterskom a bakalárskom. Na internacionalizáciu výučby pre všetkých študentov majú vysokoškolskí učitelia k dispozícii rôzne nástroje: porovnanie zahraničnej literatúry, komparatívne medzinárodné štúdie, prednášky zamestnancov medzinárodných firiem

alebo zahraničných organizácií a združení, prednášky hosťujúcich profesorov zahraničných univerzít, medzinárodné prípadové štúdie a v ostatnom čase aj digitálne vzdelávanie a online spoluprácu. IKT riešenia dokážu zabezpečiť rovnaký prístup k príležitostiam internacionalizácie pre všetkých študentov. Virtuálna mobilita, virtuálne posluchárne a spoločné online medzinárodné vzdelávanie sú nové nástroje internacionalizácie v domácom prostredí a odrážajú rastúce väzby medzi IKT, sociálnymi médiami a internacionalizáciou. Je dôležité si uvedomiť, že obyčajná zmena jazyka výučby (na angličtinu alebo ľubovoľný iný jazyk) neznamená ešte internacionalizáciu kurikula. Internacionalizácia sa musí viazať na obsah výučby a vzdelávacie výstupy s poskytnutím medzinárodnej dimenzie všetkým študentom.

Aj keď je začleneniu medzinárodnej dimenzie do kurikúl venovaná zvyšujúca pozornosť, jej praktická realizácia ešte stále nie je úplne zvládnutá. Leask (2018) na základe svojho prieskumu európskych univerzít upozorňuje, že implementácia internacionalizácie do kurikula v domácom prostredí *„sa presadzuje napriek dobrým úmyslom a izolovaným pozitívnym príkladom na úrovni programu, resp. jednotlivcov iba pomaly a väčšinou bez cieľavedomej inštitucionálnej podpory“.* Vysokoškolskí učitelia nemusia vždy chápať zmysel pojmu alebo nemusia správne vytvoriť a poskytovať internacionalizované kurikulá. Na podporu vytvorenia a realizáciu internacionalizovaných študijných programov je užitočné pre nich organizovať primerané školiace programy, pretože len medzinárodná skúsenosť učiteľa nie je postačujúca.

Dôležitým znakom vysokoškolského vzdelávania a podstatnou súčasťou internacionalizácie v zahraničí i v domácom prostredí sú akademické partnerstvá. Tie môžu zahrňovať široký okruh účastníkov a môžu existovať nielen medzi univerzitami, ale aj medzi univerzitami a podnikateľským sektorom, verejnými inštitúciami, štátnymi orgánmi a pod. V tvorbe medzinárodných partnerstiev vysokých škôl možno v súčasnosti pozorovať výraznejší strategický prístup k výberu partnerov. Prejavuje sa vo vytváraní dlhodobých a udržateľnejších partnerstiev s dôrazom na obsah a začlenenie nielen výučby, ale aj výskumu a iných aktivít spoločného záujmu do spolupráce. V Európe bol vo vzdelávacích partnerstvách, najmä pri realizácii spoločných programov a dvojitých, resp. spoločných diplomov dosiahnutý významný pokrok.

V kurikulárne orientovanom prístupe k internacionalizácii sa často používa pojem *globálne občianstvo*. To vidí zásadný výsledok medzinárodného rozmeru vzdelávania v príprave absolventov schopných žiť a pracovať v globálnej spoločnosti. Koncentrácia na *„globálne kompetencie a globálne občianstvo“* (Clifford, V. & Montgomery, C., 2014) v inštitucionálnych stratégiách vysokoškolských inštitúcií zdôrazňuje dve dimenzie: *kompetencie globálnych profesionálov*, ktoré úzko súvisia s potrebou zamestnateľnosti absolventov v globálne prepojenom svete, a *globálne občianstvo*, ktoré je spojené s rastúcim uvedomením si a záväzkami voči globálnym problémom ako je zdravie, chudoba, klíma. Posun od používania týchto dvoch pojmov (a podobných súvisiacich pojmov) v oficiálnych dokumentoch vysokých škôl ku konkrétnemu vymedzeniu a aktivitám napĺňajúcim ich obsah je pretrvávajúcou úlohou vysokých škôl naprieč Európou.

3. Trendy internacionalizácie v európskom kontexte

Väčšina národných stratégií internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v štátoch EÚ je aktuálne sústredená predovšetkým na mobility študentov, získavanie talentovaných študentov a akademikov zo zahraničia, zabezpečenie finančných prostriedkov zo vzdelávania zahraničných študentov, aktivity budovania medzinárodnej reputácie a *„viditeľnosti"*. Potrebné je však začlenenie týchto často izolovaných aktivít a prístupov do komplexnejších stratégií, v ktorých bude venovaná väčšia pozornosť internacionalizácii študijných programov a vzdelávacích výstupov ako prostriedkom zvýšenia kvality vzdelávania a výskumu. Na posilnenie *„internacionalizácie v domácom prostredí"* ako osobitného piliera stratégií internacionalizácie bude ešte potrebné vynaložiť veľa úsilia a rozpracovať konkrétne aktivity na národnej a najmä inštitucionálnej úrovni. Väčšiu pozornosť si bude vyžadovať aj digitálne a integrované vzdelávanie ako nástroje podporujúce internacionalizáciu vysokého školstva nielen prostredníctvom MOOCs, ale tiež virtuálnych výmen a spoločnej online medzinárodnej výučby. Efektívnejšie využitie IKT, väčší dôraz na kvalitatívne výstupy internacionalizácie, posilňovanie verejno-súkromných iniciatív a väčšie prepojenie výučby a výskumu môže do budúcnosti priniesť vyššiu dynamiku medzinárodnej spolupráce.

Ako kľúčové trendy procesov internacionalizácie vysokého školstva v Európe boli identifikované (Taalas, P. & Grönlund, A., 2020):

- rast významu internacionalizácie na všetkých úrovniach riadenia (tvorba národných stratégií a ambícií, širšia škála aktivít, výraznejší strategický prístup;.
- nárast inštitucionálnych stratégií internacionalizácie (ale tiež riziká homogenizácie, koncentrácie iba na kvantitatívne výsledky;.
- zreteľný posun od (výlučnej) spolupráce ku (väčšej) konkurencii;
- rast čísiel (kvantitatívnych indikátorov) vo všetkých oblastiach internacionalizácie, avšak s potrebou riešenia dilemy *„kvantita verzus kvalita"*;
- nárast regionálnej spolupráce, v ktorej je Európa považovaná za vzor;
- problémy financovania internacionalizácie vo väčšine európskych univerzít;
- internacionalizácia študijných programov, zmiešané (integrované) vzdelávanie a digitálne vzdelávanie sú rozvíjajúce oblasti, na ktoré sa upriamuje pozornosť;
- trend nárastu komercializácie v internacionalizácii vysokých škôl poskytovaním platených foriem štúdia zahraničným študentom.

Aj keď do budúcnosti možno očakávať ďalší dynamický rast mobilít a cezhraničného vzdelávania, potrebný bude najmä väčší dôraz na kurikulá a vzdelávacie výstupy tak, aby sa umožnila internacionalizácia pre všetkých študentov a nie iba pre niekoľkých,

ktorí mobilitu absolvujú fyzicky. Dôležité bude vytváranie sietí v najrôznejších formách pre výskum, aj výučbu. Pozornosť vyžadujú aj možné prekážky internacionalizácie, predovšetkým nedostatok finančných zdrojov na rozvoj internacionalizácie, prekážky v administratívnych predpisoch, ale aj jazyková pripravenosť študentov a učiteľov.

Vplyv Európskej únie a Bolonského procesu v rozvoji internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania je nesporný a má byť posilňovaný aj do budúcnosti. V tomto rozvoji je podstatné koncentrovať sa na také partnerstvá a spolupráce, ktoré uznávajú a rešpektujú rozdiely v potrebách, cieľoch a záujmoch partnerov. Na hladký vývoj internacionalizácie je potrebné, aby participanti – univerzity a rôzni iní účastníci partnerstva udržiavali medzi sebou otvorený dialóg o motívoch, benefitoch, prostriedkoch, príležitostiach a prekážkach vzájomnej spolupráce.

Záver

Internacionalizácia vysokého školstva v Európe bola silne ovplyvnená programom Erasmus, ktorý iniciovala Európska komisia pred viac ako 30 rokmi. Popri troch miliónoch študentských mobilít mal Erasmus významný vplyv aj na reformy vysokého školstva v Európe. Vydláždil cestu pre Bolonský proces a umožnil vytvorenie Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania. Inšpiroval spoluprácu medzi Európou a ostatným svetom.

Internacionalizácia je v súčasnosti považovaná za jeden z nástrojov, ktorými vysoké školy čelia konkurenčným tlakom v náročnom prostredí. Rozhodnutia čo a ako internacionalizovať, akú kombináciu aktivít a prístupov použiť a ktoré subjekty do nich zapojiť vyžadujú dlhodobé predvídanie a strategické riadenie. Prax potvrdzuje, že ad hoc prístup k internacionalizácii neprináša očakávané a predovšetkým udržateľné výsledky. Kritická reflexia aktuálnej politiky internacionalizácie na vysokých školách a uplatnenie jasného strategického prístupu môže pomôcť pri cieľavedomejšej a inkluzívnejšej internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania.

Literatúra

ALTBACH, P. G. (2001). Internationalisation and exchanges in a globalized university. *Journal of Studies in International Education,* 5(5), 5-25.

ALTBACH, P.G. (2012). Franchising – the McDonaldization of higher education. *International Higher Education,* Vol. 66, 7-18.

BRITISH COUNCIL & DAAD (2014). *Impacts of transnational education on host countries: Academic, cultural, economic and skills impacts and implications of programme and provider mobility.* www.britishcouncil.org/education/ihe.

CLIFFORD, V., MONTGOMERY, C. (2014). Transformative learning through internationalization of the curriculum in higher education. *Journal of Transformative Education*. http://10.1177/1541344614560909.

CLIFFORD, V., MONTGOMERY, C. (2014). Challenging conceptions of western higher education and promoting graduates as global citizens. *Higher Education Quartely*, 68(1), 28-45.

EGRON-POLAK, E., HUDSON, R. (2014). *Internationalization of Higher Education: Growing expectations, fundamental values.* Executive Summary and Highlights of Findings. Paris: IAU. www.iau-aiu.net/sites/all/files/IAU-4th-GLOBAL-SURVEY-EXECUTIVE-SUMMARY.pdf.

EUA (2020). Internationalisation in European higher education: European policies, institutional strategies and EUA Support. Brussels: EUA. http://www.eua.be/Libraries/Publications homepage list/EUA International Survey.sflb.ashx.

EUROPEAN ASSOCIATION FOR INTERNATIONAL EDUCATION – EAIE (2015). *The EAIE Barometer: Internationalisation in Europe*. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE).

EUROPEAN COMMISSION (2014). Delivering education across borders in the European Union. http://ec.europa.eu/education/library/study/borders en.pdf.

KNIGHT, J. (2011). Five myths about inernationalisation. *International Higher Education*, Vol. 62, 14-15.

LEASK, B. (2013). Internationalising the curriculum in the disciplines – imagining new possibilities. Journal of Studies in International Education, 17(2), 103-118. http://jsi.sagepub.com/content/17/2/103.

TAALAS, P., GRŐNLUND, A. (2020). Internationalisation in learning and teaching. *Thematic Peer Group Report*. Brussels: European University Association asbl.

prof. Ing. Dagmar Lesáková, CSc.
autorka pôsobila ako bolonský expert

Finančná situácia študentov vysokých škôl na Slovensku a skúmanie rizikových skupín študentov z hľadiska financií – analýza dát z prieskumu EUROSTUDENT 8

Abstrakt

Článok sa venuje finančnej situácii študentov vysokých škôl na Slovensku a skúma rizikové skupiny podľa ich finančnej stability. Študenti sa v súčasnosti stretávajú so zvyšujúcimi výdavkami na vzdelanie, vrátane školného alebo učebných materiálov, ale problematické môže byť aj financovanie bežného študentského života. Neschopnosť uhrádzať pravidelné výdavky počas štúdia môže viesť k finančným problémom, preto študenti pri vstupe do vysokoškolského vzdelávania alebo pri zotrvaní v ňom často prehodnocujú svoju motiváciu. Zhoršená finančná situácia môže viesť k zníženiu študijného výkonu a motivácie pokračovať v štúdiu, čo v konečnom dôsledku negatívne ovplyvní šance na lepšie uplatnenie sa na trhu práce. Pozornosť venujeme identifikácii rizikových skupín študentov, ktorí čelia väčším finančným ťažkostiam. V týchto skupinách môžu byť študenti z nízkopríjmových rodín, študenti so špecifickými potrebami, študenti starajúci sa o deti alebo, ktorí sa nemôžu spoliehať na finančnú pomoc od rodiny alebo blízkych. Výsledky tejto analýzy sú významné pre rozhodovanie na úrovni legislatívy vysokých škôl a opatrenia na podporu finančnej stability študentov. Cieľom je zlepšiť prístup k vzdelaniu a postupne eliminovať finančné prekážky, ktoré bránia študentom dosiahnuť ich vzdelávacie ciele a študijný potenciál.

Kľúčové slová

Finančná situácia, študenti, vysoké školy, finančné problémy, príjmy, výdavky.

Abstract

The article deals with the financial situation of university students in Slovakia and studies risk groups of students from the point of view of their financial stability. Students are currently faced with rising costs for education, including tuition fees or study materials, but financing student life can also be problematic. The inability to meet regular expenses while studying can lead to financial problems that often cause students to reconsider their motivations for entering or remaining in higher education. A worsened financial situation can lead to a decrease in academic performance and motivation to continue studying, which ultimately has a negative effect on the chances of better employment on the labor market. We therefore pay attention to the identification of risk groups of students who face greater financial difficulties. These groups may include students from low-income families, students with special needs, students caring for children, or those who cannot rely on financial assistance from family or relatives. The results of this analysis are important for

decision-making at the level of higher education legislation and measures to support the financial stability of students. The goal is to improve access to education and gradually remove financial obstacles that prevent students from achieving their educational goals and study potential.

Keywords

Financial situation, students, higher education, financial problems, earnings, expenses.

Úvod

Finančná situácia vysokoškolských študentov je téma, ktorá v súčasnosti naberá na význame nielen na Slovensku, ale aj v celosvetovom kontexte. Študenti, ktorí sa rozhodnú pre vysokoškolské vzdelávanie čelia mnohým výzvam a ťažkostiam, ktoré sú úzko spojené s ich finančnou stabilitou. Tieto výzvy sa v posledných rokoch ešte zintenzívnili dôsledkom zmien v ekonomickom prostredí a rastúcich nákladov na život vo všeobecnosti. Študenti majú k dispozícii rôzne zdroje financií, ktoré im umožňujú pokryť náklady spojené s vysokoškolským štúdiom. V tejto analýze sa sústredíme na tri základné zdroje financií študentov, ktoré sú pri financovaní štúdia najvýznamnejšie: **finančná pomoc od rodiny alebo partnera/ky, príjmy z platenej práce, študentská finančná podpora**.

Finančná pomoc
: od rodiny a partnera/ky je jedným z najčastejších zdrojov, ktoré študenti pravidelne využívajú pri financovaní svojich bežných výdavkov. Rodina študentom bežne pomáha vo forme priamych finančných darov, či vo forme hradenia výdavkov. Veľmi bežná je tiež pomoc – nákup stravy, pomôcok k štúdiu, či iných materiálnych vecí. Táto forma podpory do veľkej miery súvisí s rodinnými financiami a s dynamikou spoločenských vzťahov študenta. Prílišné spoliehanie sa na rodinu však môže predĺžiť obdobie finančnej závislosti študentov od rodiny a oneskoriť tak finančnú samostatnosť nielen u študentov bývajúcich u rodičov, ale aj u starších študentov, ktorí sa od rodičov už odsťahovali (Hauschildt et al., 2021).

Platená práca
: je ďalším významným zdrojom príjmov študentov. Práca sa pre mnohých študentov stáva základným zdrojom príjmu, ktorý umožňuje pokryť náklady spojené s ubytovaním, stravovaním, študijnými materiálmi a inými životnými nákladmi najmä u tých, ktorí pochádzajú z rodín so zhoršenou finančnou situáciou. Tento jav sa v kontexte rastúcich nákladov na vysokoškolské vzdelávanie a súčasných ekonomických podmienok stáva úplne bežnou súčasťou študentského života. Analýza plateného zamestnania ako zdroja príjmu pre vysokoškolských študentov si však vyžaduje aj zhodnotenie jeho dôsledkov na akademický úspech, mentálne zdravie, časový manažment a celkovú kvalitu študentského života.

Študentská finančná podpora
predstavuje dôležitý zdroj financií najmä pre študentov, ktorí patria do skupiny so zníženými príjmami. Napriek tomu, že študentská finančná podpora predstavuje v priemere najnižší podiel z celkových príjmov študentov, mnohým otvára možnosť zúčastniť sa vysokoškolského vzdelávania. Týmto spôsobom sa študentské finančné príspevky stávajú zo socio-ekonomického hľadiska prostriedkom riešenia nerovností v prístupoch k vysokoškolskému vzdelávaniu.

Zdroje príjmov študentov

Z dát dostupných z posledného skúmania EUROSTUDENT 8 získavame informácie o konkrétnych zdrojoch financií pre študentov. Slovenskí študenti sa pri financiách do veľkej miery spoliehajú na rodinu a príbuzných, o čom svedčí skutočnosť, že rodinu a príbuzných uvádza ako zdroj finančnej pomoci až 91 % študentov (nezávisle od spôsobu a výšky finančnej pomoci). Táto finančná pomoc zahŕňa dary vo forme hotovosti, bankových prevodov, či priameho uhrádzania výdavkov študenta. Významným zdrojom financií pre študentov je aj platená práca alebo študentská brigáda, ktoré uvádzajú takmer dve tretiny študentov. V podobnej miere je u študentov financovanie študentského života z úspor. Najmenej frekventovaným zdrojom financií je študentská finančná podpora (akéhokoľvek druhu), ktorú čerpá iba pätina študentov.

Graf 1 *Zdroje financií u študentov VŠ na Slovensku – percentuálne vyjadrenia študentov využívajúcich jednotlivé zdroje (bez ohľadu na výšku sumy)*

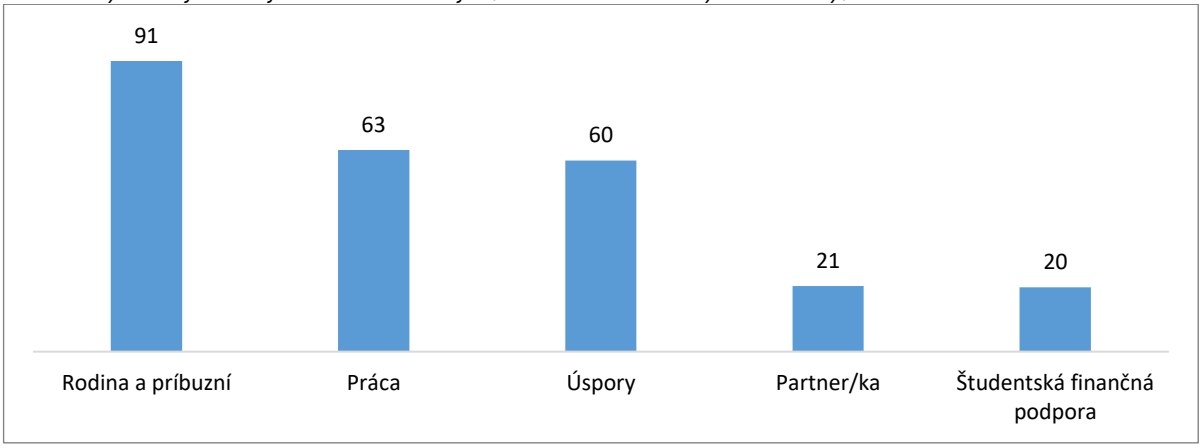

Zdroje financií počas štúdia na vysokej škole sú odlišné v rôznych socio-demografických skupinách študentov *(graf 2)*. Spôsoby financovania študentského života sa najvýraznejšie líšia podľa veku študentov. Takmer všetci študenti z najmladšej vekovej skupiny (do 29 rokov) dostávajú finančnú podporu od rodiny alebo príbuzných, ale podiel finančnej podpory z rodiny sa postupne znižuje v starších vekových kategóriách, pričom v najstaršej vekovej kategórii (30 rokov a viac) uvádza finančnú podporu od rodiny iba 43 %.

Odlišnosti sú viditeľné aj podľa pohlavia študentov, muži ukazujú o niečo častejšie čerpanie finančných zdrojov od rodiny a ženy výrazne častejšie od partnera/ky.

Študenti súkromných vysokých škôl sa od študentov verejných a štátnych škôl líšia v mnohých aspektoch, rovnako to platí aj pri zdrojoch financií. Zatiaľ čo študenti verejných a štátnych vysokých škôl uvádzajú za najčastejší zdroj rodinu, študenti súkromných škôl uvádzajú platenú prácu.

Študenti, ktorí nežijú s rodičmi využívajú rodinu ako zdroj financií menej často, ale častejšie prijímajú finančnú pomoc od partnera/partnerky. U študentov, ktorí žijú s rodičmi je tiež menej častý príjem z platenej práce.

U študentov s dieťaťom (deťmi) sa čerpanie finančných zdrojov výrazne líši od bezdetných študentov. Veľmi častými zdrojmi sú pre študentov s dieťaťom (deťmi) práca a partner/ka a zároveň menej častým zdrojom je rodina. Starostlivosť o deti je do veľkej miery korelovaná s vekom študentov, preto sa preferencie zdrojov financií u študentov s dieťaťom (deťmi) podobajú na preferencie v skupine starších študentov, ktorí sú viac-menej osamostatnení od rodiny. Navyše, výrazné zvýšenie pravidelných výdavkov vyplývajúce zo starostlivosti o deti, nútia študentov pracovať a spoliehať sa finančne na partnera/ku.

Študenti, ktorých rodina pochádza z finančne horšieho prostredia, čerpajú financie od rodiny výrazne zriedkavejšie, než študenti pochádzajúci z bohatších rodín. Títo študenti si „kompenzujú" nedostatok rodinných zdrojov financií partnerskou pomocou.

Graf 2 *Zdroje financií u študentov VŠ na Slovensku – percentuálne vyjadrenia študentov, ktorí využívajú jednotlivé zdroje (bez ohľadu na výšku sumy) podľa socio-demografických znakov*

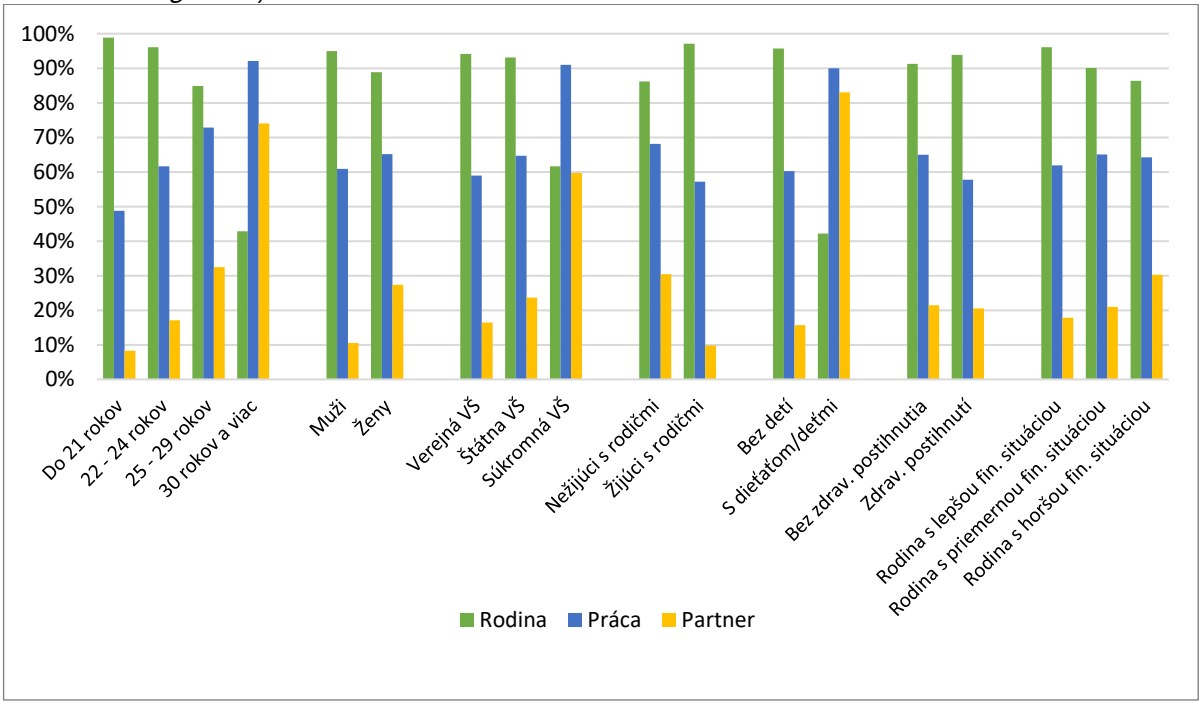

Priemerný celkový mesačný príjem študentov je v sume 891 eur. Ak sa na jednotlivé položky pozrieme detailnejšie zisťujeme, že najvyšším príjmom študentov je príspevok (peňažný alebo naturálie) od rodiny alebo partnera/ky (456 eur), ktorý je

vyšší až o 35 % než priemerné príjmy z platenej práce. Priemerná suma príjmu z platenej práce je 339 eur a medzi najnižšie príjmy, ktoré študenti uvádzali, patria študentské finančné podpory (štipendiá alebo granty). Oproti predošlému cyklu skúmania EUROSTUDENT 6 celkový priemerný mesačný príjem narástol až o 78 %, pričom výrazný nárast pozorujeme pri príjmoch od rodiny a z platenej práce. Zaujímavým zistením je, že rozloženie podielov súm príjmov z jednotlivých zdrojov ostáva oproti poslednému kolu skúmania veľmi podobné. Študenti teda čerpajú financie z jednotlivých zdrojov v rovnakom percentuálnom rozložení podielov.

Graf 3 *Priemerný celkový mesačný príjem študentov v eurách a percentuálne rozdelenie príjmu podľa jednotlivých zdrojov príjmov*

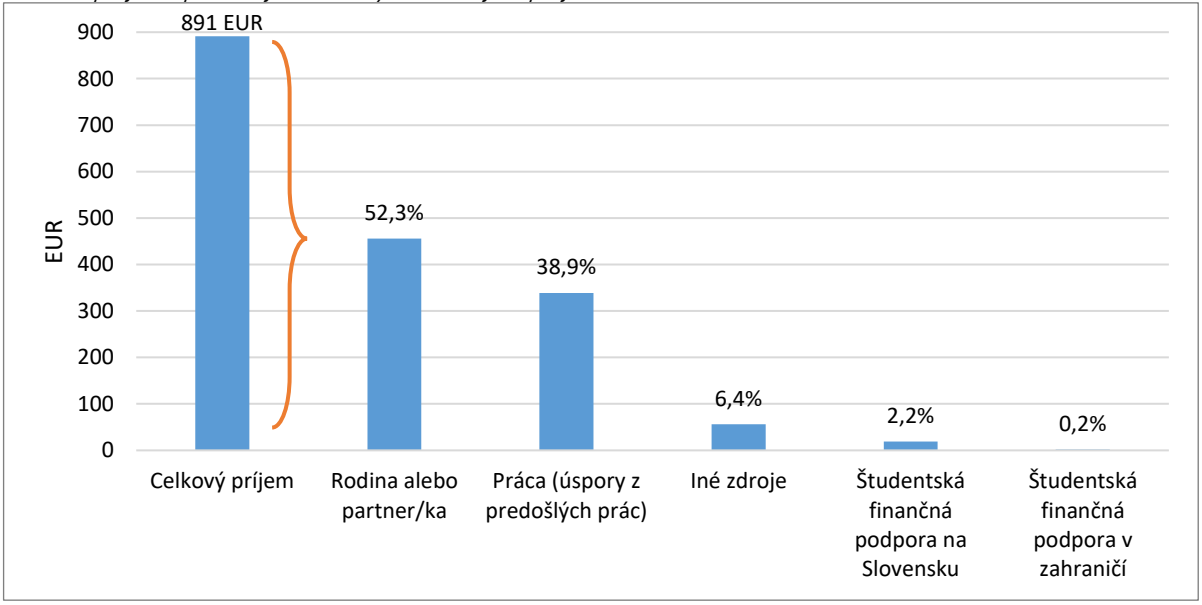

Celkový priemerný mesačný príjem študentov zahŕňa okrem pomoci v podobe hotovosti aj materiálne dary, poskytovanie služieb alebo priame uhrádzanie výdavkov študenta. Porovnanie výšky priemerného mesačného príjmu nám v rôznych skupinách študentov poskytuje základný prehľad o dostupných financiách za mesiac. Nie je však jediným a definitívnym indikátorom skutočnej finančnej situácie študentov, pretože nemožno jednoducho určiť, že tí, ktorí majú väčší príjem, sú na tom finančne lepšie. Nadpriemerný mesačný príjem nemusí nevyhnutne znamenať, že jednotlivec má nadštandardné finančné podmienky. Môže však súvisieť so zvýšenými výdavkami jednotlivca na bývanie alebo starostlivosť o dieťa.

Výška príjmov je v jednotlivých vekových kategóriách výrazne odlišná. Priemerná suma sa zvyšuje lineárne súčasne so zvyšujúcim sa vekom študentov. Študenti vo veku 30 rokov a viac majú mesačný celkový príjem o 66 % vyšší ako najmladší študenti (do 21 rokov).

Podľa typu vysokej školy sa ukazuje najvyšší príjem u študentov súkromných škôl oproti ostatným študentom. Výrazný rozdiel v príjmoch študentov súvisí s veľkým podielom externých študentov a podielom pracujúcich študentov medzi študentmi súkromných škôl oproti iným študentom. Študenti súkromných škôl teda oveľa častejšie volia externé štúdium a oveľa častejšie vykonávajú platenú prácu.

Výrazný rozdiel v celkových príjmoch zaznamenávame medzi skupinou bezdetných študentov a študentov s dieťaťom (deťmi). Zatiaľ čo príjem bezdetných študentov je 844 eur mesačne, u študentov s aspoň jedným dieťaťom je to 1 326 eur, čo je takmer o 60 % viac. Tento rozdiel je pochopiteľný aj v súvislosti so skutočnosťou, že študenti, ktorí sa starajú o dieťa (deti), sú skôr starší študenti, študenti externého štúdia a pracujúci študenti.

Graf 4 *Priemerný celkový mesačný príjem študentov v eurách a percentuálne rozdelenie príjmu podľa jednotlivých zdrojov príjmov*

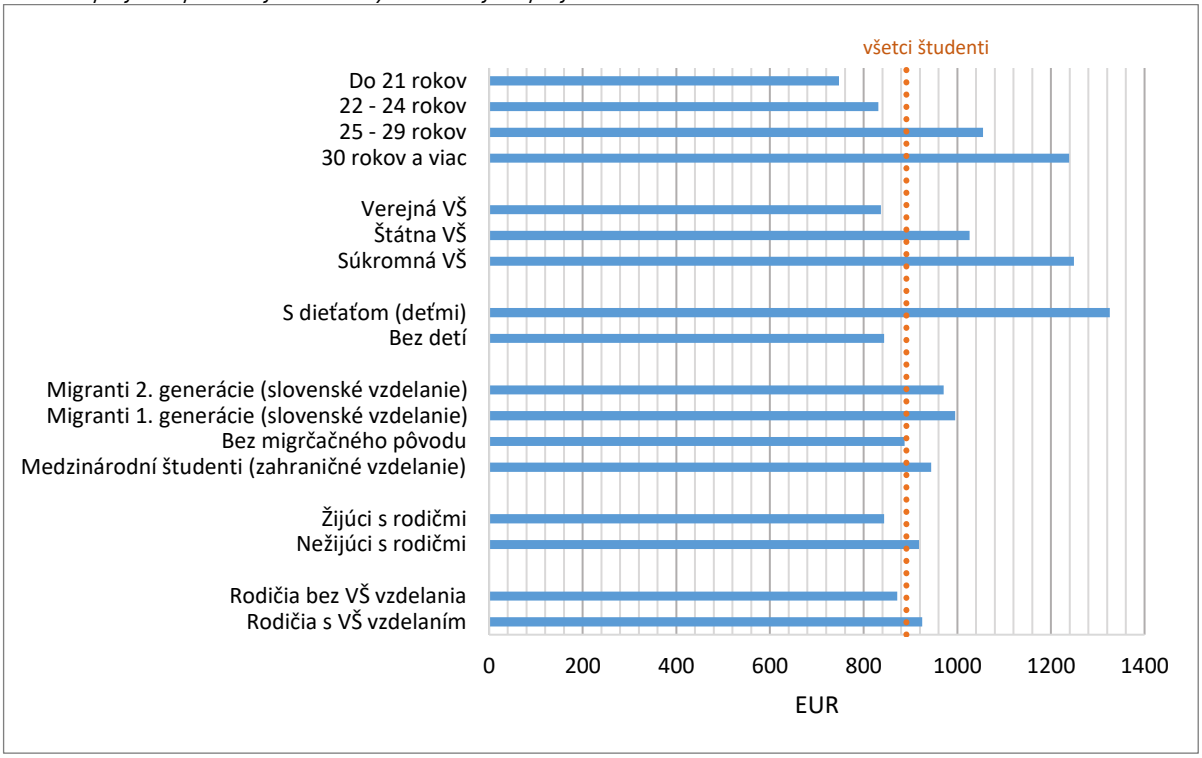

Výdavky študentov

Pri skúmaní finančnej situácie študentov zohľadňujeme aj ich priemerné mesačné výdavky. Zaujímalo nás, aká je situácia s nákladmi študentov v porovnaní s predošlými rokmi a do akej miery je pre nich náročné tieto náklady uhrádzať. Pri mesačných výdavkoch sledujeme nielen výdavky z vlastného vrecka študentov, ale aj podiel sumy zaplatenej niekým iným. Študenti sú pravidelne konfrontovaní rôznymi výdavkami, ktoré môžu súvisieť so štúdiom, bývaním, stravou alebo s platením služieb. Niekedy sa pre študentov výška výdavkov stáva problematickou, čo ich vedie k vykonávaniu platenej práce, hradeniu výdavkov z úspor alebo využívaniu pomoci zo strany rodiny alebo partnera/ky. Výška a rozdelenie výdavkov (platené z vlastného a hradené niekým iným) sa výrazne líšia v súvislosti s rôznymi faktormi. Študenti žijúci s rodičmi a študenti bývajúci v internátoch patria medzi skupiny s najnižšími výdavkami, keďže sa im výrazne znižujú (alebo úplne absentujú) výdavky za ubytovanie. Najvyššie výdavky zaznamenávame u starších študentov, študentov bývajúcich s partnerom a (alebo) starajúcich sa o dieťa (deti).

Súčet všetkých pravidelných mesačných výdavkov študentov predstavuje sumu 747 eur, pričom, podobne ako v predchádzajúcich kolách výskumu EUROSTUDENT, študijné náklady tvoria z celkovej sumy výdavkov menej ako 10 %. Väčšinu mesačných výdavkov študentov tvoria náklady na život (91 %), najmä náklady na bývanie a stravu, ktoré tvoria viac ako polovicu celkových výdavkov. Oproti predošlému skúmaniu EUROSTUDENT 6 aktuálne zaznamenávame nárast pravidelných mesačných nákladov študentov o 75 %, t. j., že celkové výdavky študentov narástli približne s rovnakou intenzitou, s akou narástli ich celkové príjmy.

Graf 5 *Priemerné sumy pravidelných mesačných výdavkov študentov (v eurách)*

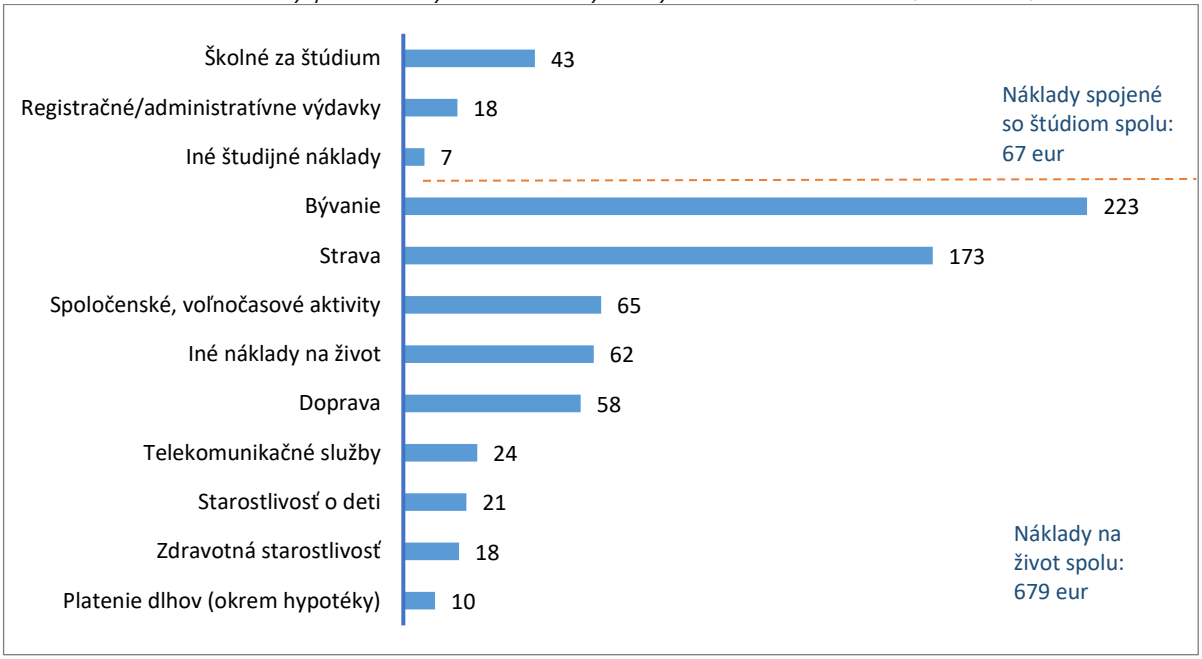

Sumy mesačných výdavkov študentov sa odlišujú najmä podľa spôsobu bývania študentov, pričom tí, ktorí bývajú s rodičmi, uvádzajú výrazne nižšie sumy takmer vo všetkých výdavkoch, no najmä pri bývaní (-78 eur), strave (-58 eur) a starostlivosti o deti (-27 eur). Študenti bývajúci s rodičmi mesačne v priemere minú na životné výdavky o 173 eur (o 23 %) menej ako študenti, ktorí nebývajú s rodičmi. Pozorujeme tu teda významnú finančnú podporu blízkej rodiny študentov bývajúcich s rodičmi v podobe zvýhodneného (bezplatného) spolubývania, zdieľania stravy, poskytovania potrieb pre starostlivosť o deti, či poskytovania dopravy.

Všetky pravidelné mesačné výdavky platia študenti vo väčšej miere z vlastného vrecka, avšak finančná podpora od ostatných je významná a tvorí výraznú časť uhradených výdavkov. Z celkových výdavkov študenti platia v priemere 61 % zo svojho a s 39 % sa spoliehajú na ostatných. Študijné náklady sú hradené o niečo častejšie z vlastného vrecka študentov, avšak tento pomer je veľmi podobný aj pri hradení životných výdavkov. Z rôznych druhov výdavkov vieme rozlíšiť také, pri ktorých výrazne prevažuje hradenie z vlastného vrecka študentov (spoločenské/voľnočasové aktivity, starostlivosť o deti) a naopak, také, pri ktorých je pomer uhrádzania z vlastných zdrojov študentov a zo zdrojov ostatných takmer vyrovnaný (zdravotná starostlivosť, bývanie).

Graf 6 *Podiely uhrádzania výdavkov z vlastných zdrojov študentov oproti finančnej podpore ostatných (údaje v grafe sú percentuálny podiel uhrádzania z vlastných zdrojov)*

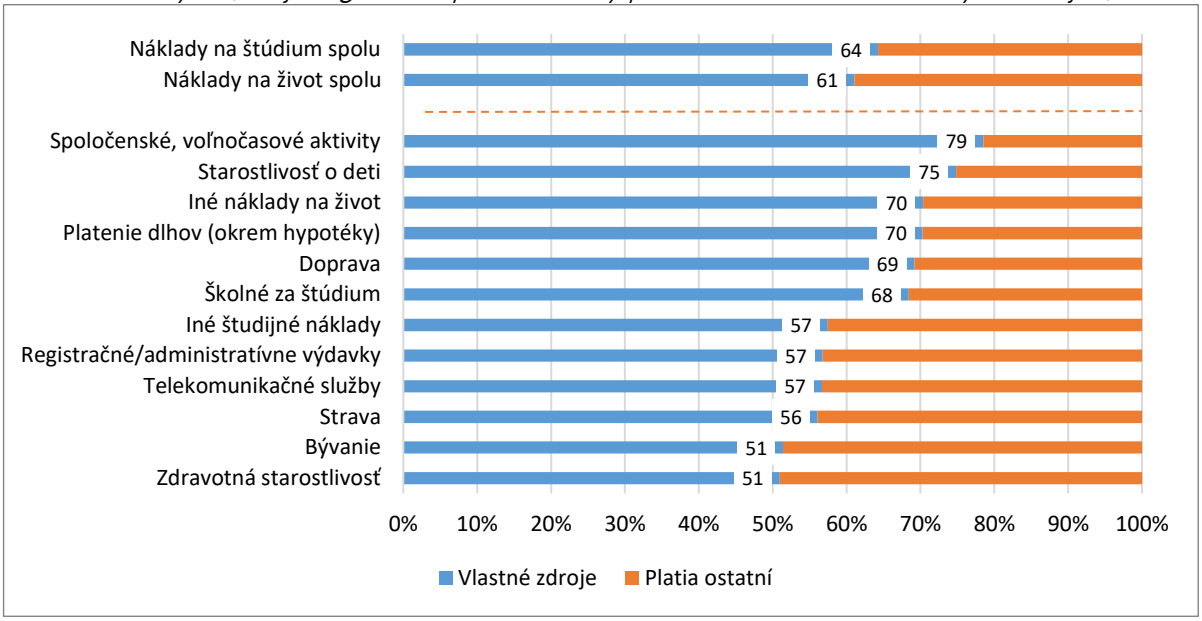

Pomer uhrádzania výdavkov študentov z vlastných zdrojov je odlišný v jednotlivých vekových kategóriách, pričom platí, že čím sú študenti starší, tým vyššie percento zo svojich výdavkov uhrádzajú z vlastného vrecka.

Graf 7 *Podiely uhrádzania výdavkov z vlastných zdrojov študentov podľa veku (v %)*

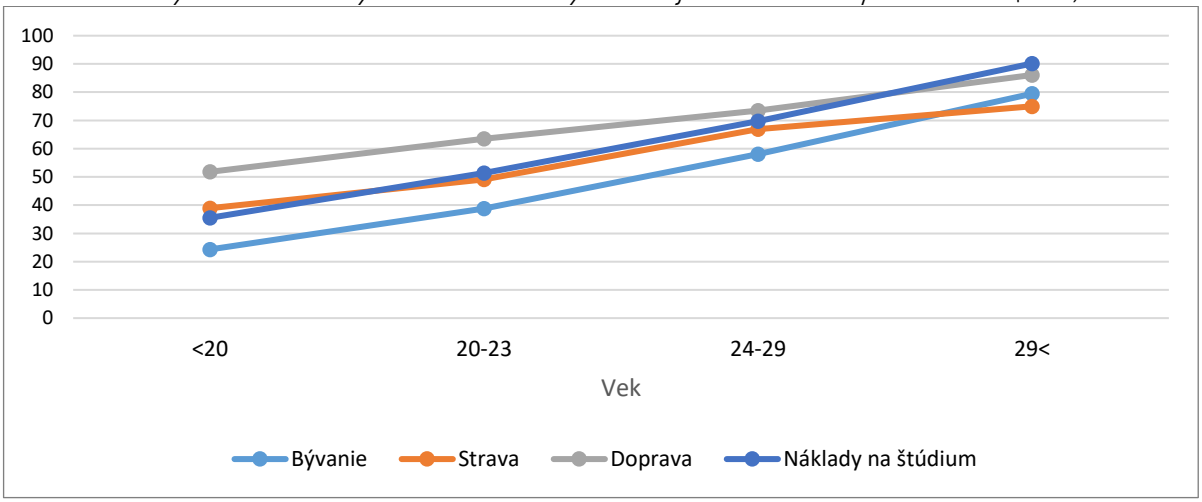

Výška výdavkov, ale aj podiel jednotlivých položiek z celkových výdavkov, úzko korelujú so spôsobom bývania študentov počas semestra. Dozvedáme sa, že najväčšie výdavky majú študenti, ktorí žijú s partnerom alebo s deťmi (viac ako dvojnásobok oproti študentom bývajúcim v študentskom internáte) a študenti žijúci osamote. Výdavky na bývanie tvoria významnú časť celkových výdavkov práve u študentov bývajúcich osamote (35 %), študentov bývajúcich s partnerom/deťmi (31 %) a s niekým iným (33 %). Študenti na internáte majú v porovnaní s inými skupinami vyšší podiel výdavkov na stravu (30 %) a na voľnočasové/spoločenské aktivity (12 %).

Graf 8 *Výška pravidelných mesačných výdavkov študentov a podiely jednotlivých položiek z celkovej sumy podľa spôsobu bývania*

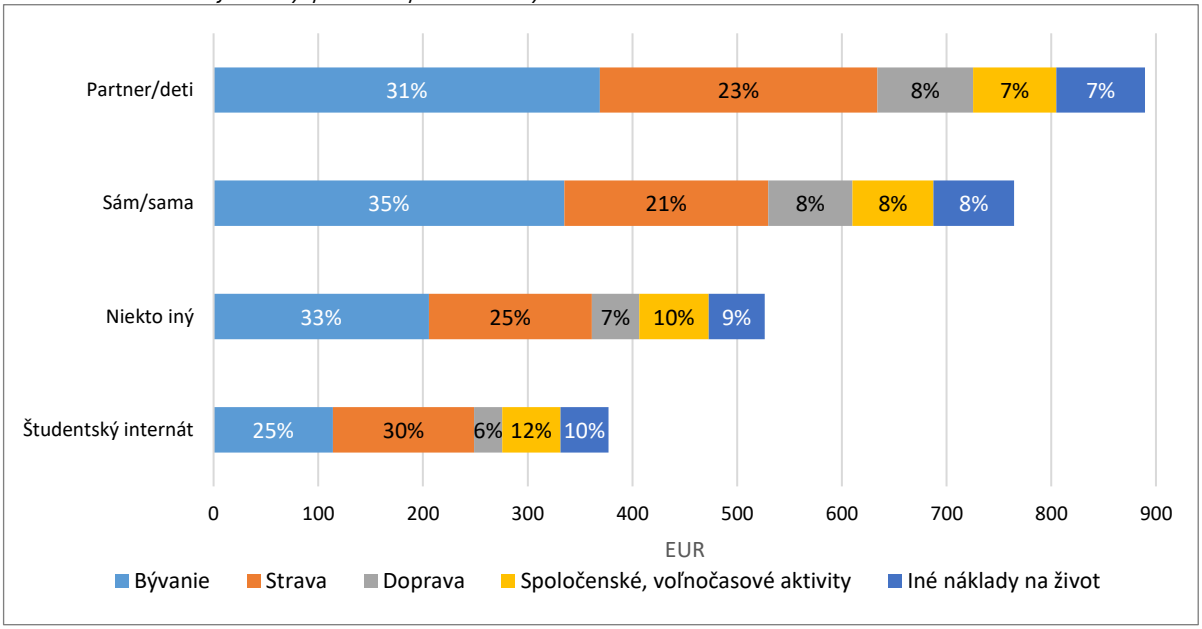

Študenti so zhoršenými finančnými podmienkami a ich negatívne dopady na štúdium

Finančná situácia je jedným zo základných prvkov, na základe ktorých sa potenciálny študent rozhoduje, či vstúpi do vysokoškolského vzdelávania. Zvažuje ju nielen pred vstupom na vysokú školu, ale aj počas štúdia. Študenti si v súvislosti s finančnými otázkami prehodnocujú zotrvanie na vysokej škole a mnohokrát sa rozhodnú štúdium prerušiť alebo ukončiť pre voľbu platenej práce. Ak študent čelí finančným ťažkostiam, vytvára to pre neho veľké bremeno, ktoré sa často presúva aj na jeho rodinu. Takáto situácia môže výrazne študenta obmedzovať v jeho študijných aktivitách, ale môže súvisieť aj s praktickými náležitosťami – bývaním, dopravou alebo stravou. Vplýva na celkovú motiváciu, nepriamo súvisí s jeho šancami na adekvátne uplatnenie sa po ukončení štúdia.

V kapitole sa budeme venovať analýze problému s financiami dnešných študentov. Porovnaním identifikujeme skupiny študentov, ktorí sú finančnými problémami zasiahnutí najviac.

Dáta zo súčasného skúmania ukazujú, že až 28 % študentov zažíva nejaké finančné problémy (tretina z nich uvádza veľmi vážne finančné problémy). Najviac študentov (43 %) však uvádza, že finančné problémy (takmer alebo úplne) nemá.

Graf 9 *Podiely študentov s finančnými problémami a bez finančných problémov (v %)*

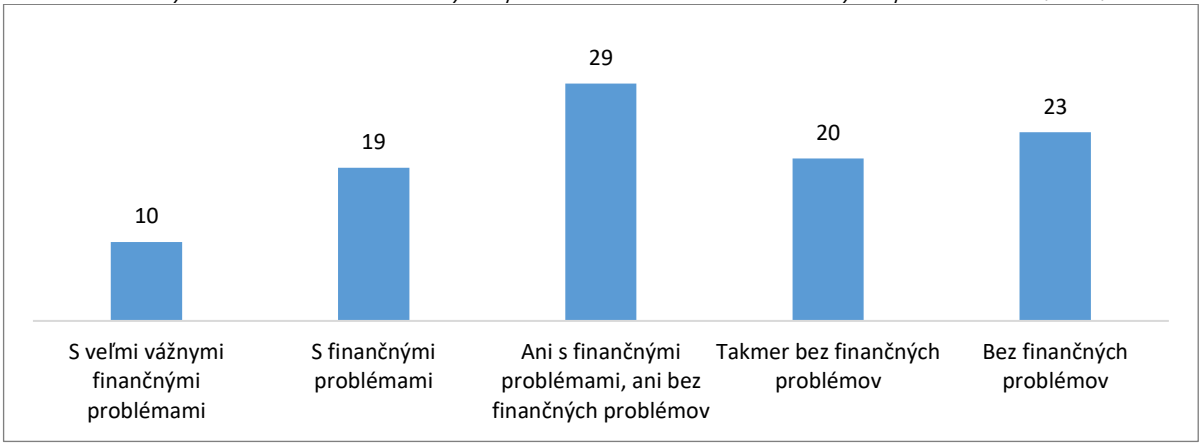

Pri porovnávaní zaznamenávame rozdiely medzi mužmi a ženami, pričom u žien sa objavujú finančné problémy výrazne častejšie.

Vo vekovo starších skupinách študentov sú finančné problémy častejšie než u mladších študentov, čo vo veľkej miere súvisí s osamostatňovaním od rodinných financií, vznikom nových výdavkov za bývanie, stravovanie alebo starostlivosť o deti.

Výrazné rozdiely môžeme vidieť v skupine študentov so zdravotným postihnutím, kde až 38 % uvádza, že má nejaké finančné problémy oproti študentom bez zdravotného postihnutia (26 %). Medzi rizikové skupiny patria tiež zahraniční študenti (bez predošlého slovenského vzdelania), finančné problémy uvádza 38 %.

Graf 10 *Podiely študentov s (miernymi alebo vážnymi) finančnými problémami podľa socio-demografických skupín (v %)*

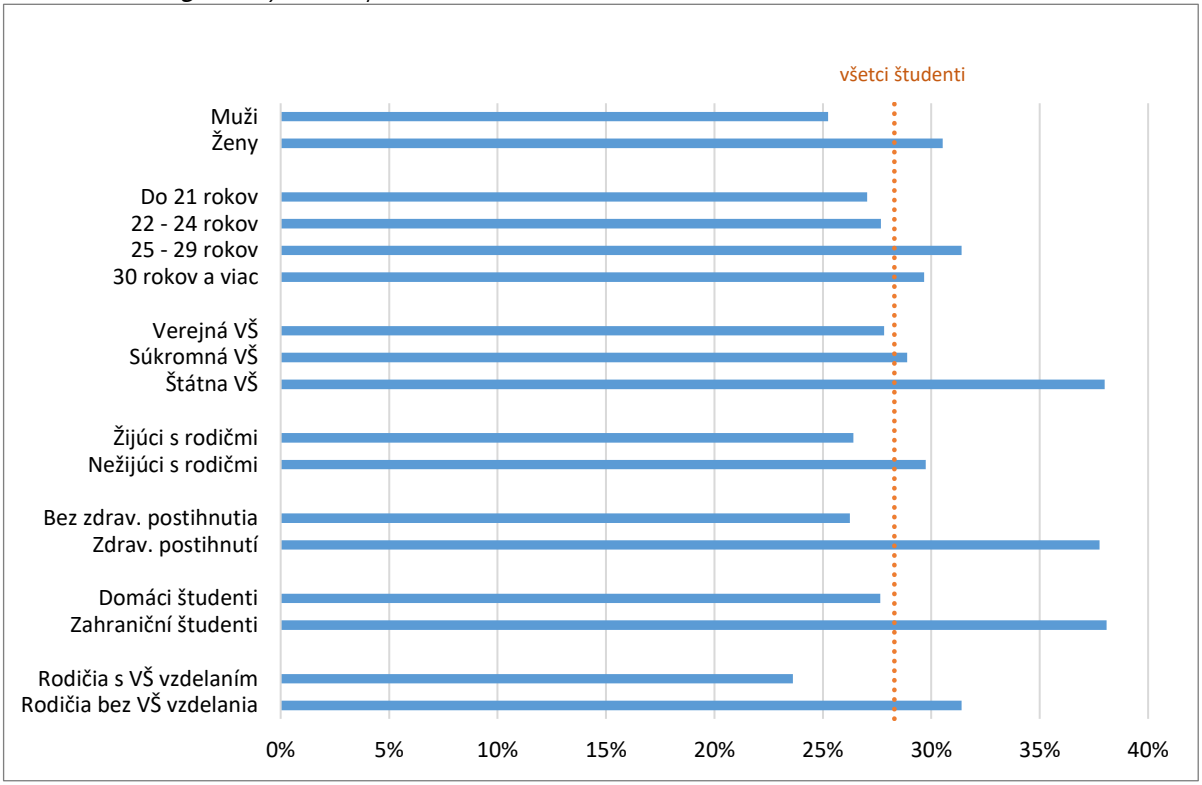

Aj v súvislosti so vzdelaním rodičov študenta je situácia odlišná. Študenti, ktorých rodičia nedosiahli vysokoškolské vzdelanie, uvádzajú finančné ťažkosti oveľa častejšie. V tomto prípade sa problém pravdepodobne týka finančnej situácie rodiny študenta, ktorá so zhoršenými podmienkami nemôže poskytnúť študentovi rovnakú finančnú podporu ako rodiny, ktoré sú na tom finančne lepšie.

Podľa motivácie študentov v zotrvaní v štúdiu a subjektívneho hodnotenia študijného výkonu vidieť jasný trend, ktorý poukazuje na zhoršenú finančnú situáciu u študentov s nižšou motiváciou študovať a u študentov s horším hodnotením študijného výkonu.

Graf 11 *Podiely študentov s (miernymi alebo vážnymi) finančnými problémami podľa miery motivácie k štúdiu a študijného výkonu (v %)*

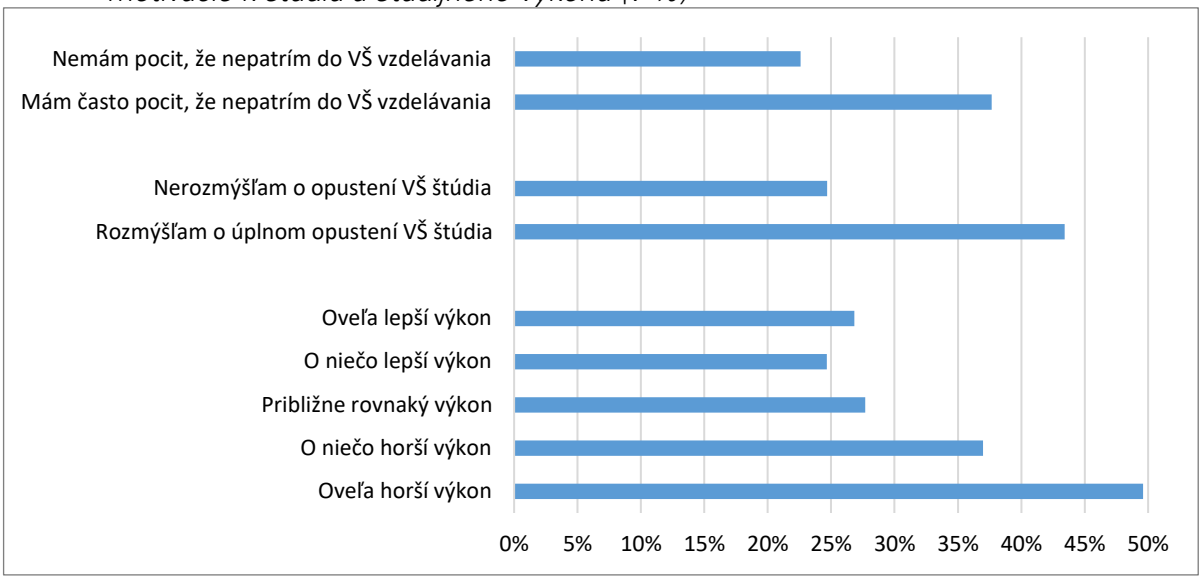

Záver

Zo súčasného skúmania finančnej situácie študentov slovenských vysokých škôl vyplýva niekoľko dôležitých záverov. Študenti sa na Slovensku stále vo veľkej miere spoliehajú na finančnú pomoc od rodiny, alebo príbuzných. Rodina a príbuzní teda zohrávajú dôležitú rolu v živote študenta z hľadiska spolufinancovania štúdia alebo bežných životných výdavkov. Percentuálny podiel sumy, ktorú študenti čerpajú od rodiny alebo partnera z celkovej sumy príjmov na Slovensku patrí medzi jeden z najvyšších v rámci štátov EÚ. Zároveň sa ukazuje, že slovenskí študenti sa rozhodnú pre spolubývanie s rodičmi oveľa častejšie než ich rovesníci v iných štátoch EÚ. Tieto skutočnosti nám hovoria o relatívne nízkej úrovni finančnej samostatnosti slovenských študentov a výrazné spoliehanie sa na podporu rodiny počas štúdia.

Od posledného skúmania došlo k významnému zvýšeniu študijných nákladov a nákladov na život pre študentov. Tento nárast sa však prejavil aj vo zvýšení príjmov študentov, pričom percentuálne rozloženie podielov súm z jednotlivých zdrojov príjmu ostáva približne rovnaké. Vypovedá to o tom, že nedošlo k výraznému zhoršeniu celkových finančných podmienok študentov v súvislosti s rozdielom medzi príjmami a výdavkami.

Dôležitým bodom skúmania je identifikácia rizikových skupín študentov, ktorí majú finančné ťažkosti. Títo študenti čelia výzvam, ktoré môžu vážne ovplyvniť ich štúdium a akademický výkon. Otázky migračného pozadia a zdravotného stavu študentov sa ukázali ako dôležitý faktor v ich finančnej situácii. Rovnako finančná situácia študentov súvisí aj so vzdelaním rodičov, najmä v rozdelení na rodičov s vysokoškolským vzdelaním a rodičov bez vysokoškolského vzdelania. Schopnosť finančne zvládať povinnosti vo forme výdavkov je kľúčovou v otázke akademického úspechu.

Prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu je dnes dostupnejší ako v minulosti, ale integrácia niektorých skupín ľudí je stále problematická. Preto je dôležité identifikovať sociálno-ekonomické nerovnosti študentov a postupnými krokmi odstraňovať finančné prekážky, ktoré im znemožňujú dosiahnuť svoj plný potenciál v každodennom štúdiu, či zúčastňovať sa študijných aktivít alebo programov mobility.

Literatúra

HAUSCHILDT ET AL. (2021). Social and Economic Conditionsof Student Life in Europe, EUROSTUDENT VII Synopsis of Indicators 2018–2021. DZHW.

KOLLÁR (2018). Sociálno-ekonomické podmienky života študentov vysokých škôl na Slovensku. Trendová analýza. CVTI SR.

Mgr. Dávid Pelošjan
CVTI SR – oddelenie prevencie a výskumov v oblasti mládeže
david.pelosjan@cvtisr.sk

Prieskum EUROGRADUATE v európskom a národnom kontexte

Abstrakt

Prieskum EUROGRADUATE ako nástroj sledovania prechodu absolventov vysokých škôl na trh práce, ich ďalšej študijnej a pracovnej mobility nielen na národnej, ale minimálne na európskej úrovni, predstavuje nástroj na dlhodobé získanie kvalitných informácií pre tvorcov vzdelávacích a sociálnych politík v participujúcich štátoch ako aj na úrovni Európskej únie. Štúdia sa zameriava na zasadenie prieskumu do európskeho ako aj národného kontextu a prezentáciu jednotlivých historických etáp v rámci prieskumov zameraných na absolventov vysokých škôl.

Kľúčové slová

Absolventi vysokých škôl, prechod na trh práce, zručnosti absolventov.

Abstract

The EUROGRADUATE survey, as a tool for monitoring the transition of HEI graduates to the labor market, their further study and work mobility not only at the national level, but at least at the European level, represents a tool for long-term acquisition of quality information for educational and social policy makers within the participating states as well as at the level of the European Union. The study focuses on placing the survey in the European as well as the national context and the presentation of individual historical stages within surveys aimed at HEI graduates.

Keywords

Graduates of HEI, transition to labour market, skills of graduates.

Úvod

Dostupnosť informácie o ďalšom profesijnom osude absolventov je jednou z kľúčových informácií nielen pre tvorcov vzdelávacích politík, ale aj pre samotné školy a v neposlednom rade aj pre budúcich študentov, pretože ich môžu usmerniť pri voľbe študijného odboru, alebo samotnej vzdelávacej inštitúcie. Takéto prieskumy si v slovenských podmienkach realizujú na vzorke svojich absolventov do určitej miery samotné školy, zatiaľ čo na celonárodnej úrovni sa v ako-tak systematickej podobe dlhodobejšie uskutočňujú iba na úrovni terciárneho vzdelávania[1].

[1] Sú to predovšetkým absolventi druhého stupňa (Mgr., Ing. a pod.), keďže v slovenských podmienkach väčšina absolventov prvého stupňa (Bc.) pokračuje v štúdiu na vyššom stupni a absolventi tretieho stupňa (PhD.) predstavujú špecifickú a predovšetkým relatívne malú skupinu.

V európskom hospodárskom a vzdelávacom kontexte získava dostupnosť o ďalšej realizácii absolventov nový význam a to nielen z pohľadu prechodu na trh práce, ale aj študijnej mobility medzi jednotlivými štátmi EÚ. V ďalšom texte budeme pod absolventským prieskumom rozumieť výhradne prieskumy zamerané na absolventov terciárneho vzdelávania.

Európsky kontext

V období rokov 2004 – 2007 bol na európskej úrovni realizovaný projekt REFLEX (akronym pre Research into Employment and professional FLEXibility),[2] na jeho realizácii sa podieľalo 16 štátov.[3]

V období rokov 2013 až 2016 bola vypracovaná štúdia uskutočniteľnosti na realizáciu absolventského prieskumu na európskej úrovni,[4] ktorej vyústením bolo pilotné zisťovanie EUROGRADUATE. V rokoch 2018 – 2019 sa uskutočnilo prvé kolo pilotného zisťovania EUROGRADUATE. Na prieskume participovalo spolu osem európskych štátov,[5] pričom Slovensko sa medzi vybrané štáty prvého pilotného zisťovania nedostalo. Za jednotlivé participujúce štáty boli vypracované samostatné záverečné správy ako aj finálna komparatívna analýza.[6]

Druhé kolo pilotného zisťovania EUROGRADUATE je naplánované na obdobie rokov 2022 – 2024 a v prieskume participuje 18 štátov.[7] Slovensko je už medzi zúčastnenými štátmi a za SR zodpovedá za zabezpečenie prieskumu Centrum vedecko-technických informácií SR.

Národný kontext

V roku 2008 uskutočnil Ústav informácií a prognóz školstva (ÚIPŠ) prvý prieskum o uplatniteľnosti absolventov slovenských vysokých škôl na trhu práce. Na absolventský prieskum nadväzoval prieskum spokojnosti zamestnávateľov. Zámerom bolo vytvoriť dlhodobý systematický nástroj sledovania uplatniteľnosti absolventov na trhu práce. V dvojročnom intervale by pravidelne monitoroval nielen uplatniteľnosť absolventov slovenských vysokých škôl, ale získaval aj informácie o ďalších doplňujúcich oblastiach ako je úroveň všeobecných a odborných zručností

[2] Podrobnejšie informácie pozri napr.: Allen, J., Velden, R. (ed): The Flexible Professional in the Knowledge Society: General Results of the REFLEX Project.
Dostupné online na: https://cordis.europa.eu/docs/results/506/506352/124857011-6_en.pdf

[3] Išlo o štáty: Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Japonsko, Holandsko, Nórsko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko a Veľká Británia.

[4] EUROGRADUATE Consortium: Testing the Feasibility of a European Graduate Study. Dostupné online na: https://www.eurograduate.eu/download_files/eurograduate_feasibility_report.pdf

[5] Konkrétne štáty: Rakúsko, Chorvátsko, Česká republika, Nemecko, Grécko, Litva, Malta a Nórsko.

[6] Výstupy sú dostupné na webovej stránke projektu: https://www.eurograduate.eu/results

[7] Rakúsko, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Malta, Nórsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko.

nadobudnutých vysokoškolským štúdiom, potreby zamestnávateľov a pod. Prvé kolo prieskumu sa zameralo na absolventov prvého a druhého stupňa v dennej alebo externej forme štúdia, ktorí ukončili štúdium v roku 2006.

Ďalšie kolo prieskumu sa uskutočnilo v roku 2013, pričom riešenie úlohy prešlo v roku 2014 na nástupnícku organizáciu – Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Druhé kolo prieskumu bolo zamerané na absolventov, ktorí v roku 2010 úspešne ukončili druhý stupeň vysokoškolského štúdia v dennej, resp. externej forme.

V roku 2019 sa uskutočnilo posledné kolo len národného prieskumu (absolventský a zamestnávateľský prieskum).[8] Toto kolo prieskumu po prvýkrát pokrývalo všetky stupne vysokoškolského štúdia. A tiež po prvýkrát to boli absolventi dvoch populačných ročníkov, konkrétne z rokov 2014 a 2018.

Okrem série už spomínaných prieskumov, ktoré vychádzali z jednotnej metodiky, bol v rokoch 2013 – 2015 realizovaný aj jeden absolventský prieskum v rámci národného projektu Vysoké školy ako motory rozvoja vedomostnej spoločnosti.[9]

V roku 2022 sa Slovensko zapojilo do druhého kola európskeho pilotného zisťovania EUROGRADUATE 2022, ktoré nahradilo národný prieskum o uplatniteľnosti absolventov slovenských vysokých škôl na trhu práce. Z technického hľadiska išlo o prebratie nového dotazníka v celej jeho úplnosti,[10] pričom po obsahovej stránke sa nový dotazník vo výraznej miere prekrýval s pôvodným národným dotazníkom.[11] Okrem štandardných otázok zameraných na prechod na trh práce pokrýval aj hodnotové otázky, ktoré boli v národnom prieskume pokryté iba v obmedzenej miere.

Cieľovou skupinou prieskumu EUROGRADUATE 2022 boli absolventi rok, resp. päť rokov od ukončenia prvého, druhého, resp. spojeného prvého a druhého stupňa vysokoškolského štúdia v dennej alebo externej forme. Boli to teda absolventi z akademických rokov 2016/2017 a 2020/2021.[12]

Samotný zber prebiehal prostredníctvom online dotazníka, ktorý bol dostupný v dvoch jazykových mutáciách (v slovenskom a anglickom jazyku), pričom zber bol riadený formou individuálneho prístupového hesla pre každého respondenta. Samotní respondenti boli kontaktovaní buď elektronicky, poštou, alebo kombinovane, podľa dostupnosti kontaktu v CRŠ (Centrálny register študentov). Terénna fáza prieskumu začala koncom novembra 2022 a trvala až do konca februára 2023.

---

[8] Podrobnejšie informácie o predchádzajúcich kolách národných prieskumov spolu výstupmi sú dostupné na stránke https://absolvent.cvtisr.sk

[9] Podrobnejšie informácie o projekte sú dostupné na stránke: https://vysokoskolacidopraxe.cvtisr.sk/sk/narodny-projekt-vysoke-skoly-ako-motory-rozvoja-vedomostnej-spolocnosti.html

[10] Dotazník sa skladal z troch modulov: A – základný modul, B – rozšírený modul a C – Európsky modul.

[11] Išlo predovšetkým o základný modul dotazníka EUROGRADUATE.

[12] Cieľovou skupinou boli absolventi všetkých typov vysokých škôl (verejné, štátne, súkromné. Pri štátnych vysokých školách neboli kontaktovaní absolventi Akadémie ozbrojených síl M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a v obmedzenej miere absolventi Akadémie policajného zboru v Bratislave, vzhľadom na špecifickosť ich štúdia v porovnaní so štúdiom v ostatných typoch vysokých škôl.

Štruktúra zisťovania EUROGRADUATE 2022

Dotazník EUROGRADUATE v porovnaní s predchádzajúcimi absolventskými prieskumami realizovanými na Slovensku bol zatiaľ najobsiahlejší. Participujúce štáty v prieskume mali možnosť vybrať si z troch možností (modulov):

1. Modul A – zber základných informácií obsahoval základné informácie o histórii vzdelávania, študijnej mobilite, aktuálnej situácii vzhľadom na trh práce, resp. pokračovanie vo vzdelávaní na vyššom stupni, základné demografické údaje a pod.
2. Modul B – zber odporúčaných informácií sa zameriaval na doplňujúce informácie o predchádzajúcom vzdelávaní a pracovnej histórii ako aj úrovni kompetencií nadobudnutých štúdiom ako aj vyžadovaných zamestnávateľom, doplňujúce demografické údaje a pod.
3. Modul C – Európsky modul sa týkal názorov, postojov ako aj celkového zdravotného stavu.

Jednotlivé moduly sa snažili pokryť rôzne oblasti tak, aby sa získal čo najkomplexnejší obraz o absolventoch vysokých škôl a ich situácii nielen vo vzťahu k trhu práce a kvalite nadobudnutého vzdelania, ale aj ďalších rozmeroch, ktoré ovplyvňujú kvalitu osobného života.

Záver

Prieskum EUROGRADUATE je potencionálne veľmi silný nástroj na získanie celkového obrazu o prechode absolventov vysokých škôl na trh práce, ich ďalšom vzdelávaní, názoroch a celkovej životnej situácii. Pre vysoké školy a tvorcov vzdelávacích politík môže predstavovať zdroj informácií o hodnotení kvality nadobudnutého vzdelania a do určitej miery aj reflexiu reálnych potrieb trhu práce z pohľadu absolventov. Je nevyhnutné pracovať na jednotnej metodológii a snažiť sa zapojiť do prieskumu čo najviac štátov Európskej únie, aby sa zvýšila dostupnosť kvalitných údajov nielen na národnej, ale aj na európskej úrovni, či už pre potreby študijnej, alebo aj pracovnej mobility. To je možné zabezpečiť práve dotazníkovou formou cielenou priamo na absolventov, keďže týmto spôsobom sú dostupné informácie, ktoré už z vlastnej podstaty nemôžu byť obsiahnuté v tvrdých dátach jednotlivých národných registrov.

Literatúra

ALLEN, J., VELDEN, R. (ed): The Flexible Professional in the Knowledge Society: General Results of the REFLEX Project. Dostupné online na: https://cordis.europa.eu/docs/results/506/506352/124857011-6_en.pdf

EUROGRADUATE Consortium: Testing the Feasibility of a European Graduate Study. Dostupné online na: https://www.eurograduate.eu/download_files/eurograduate_feasibility_report.pdf

Mgr. František Blanár
Centrum vedecko-technických informácií SR
frantisek.blanar@cvtisr.sk

Štatistické zistenia počtu študentov riadneho štúdia na vysokých školách na Slovensku

Abstrakt

V predkladanom článku sú uvedené najnovšie oficiálne štatistické údaje o počte študentov riadneho štúdia na vysokých školách na Slovensku podľa štátnej príslušnosti, formy a stupňa štúdia, študijného odboru, názvu a typu vysokej školy (verejné, štátne, súkromné). Tieto údaje sú detailnejšie analyzované, aby poskytli najdôležitejšie zistenia z danej tematiky. Údaje boli zozbierané a spracované prostredníctvom oddelenia štatistiky a služieb Centra vedecko-technických informácií SR k 31. októbru 2022.

Kľúčové slová

Študent vysokej školy, štátna príslušnosť, verejné, súkromné, štátne vysoké školy, denná a externá forma štúdia, stupeň štúdia, študijný odbor.

Abstract

In submitted article are mentioned the latest officially statistical data concerning the number of students in ordinary tertiary education in Slovakia from the point of their nationality, form, degree and field of study, name and type of higher education institution (public, state, private). These data are analyzed more closely to provide the most important findings of the listed topic. The data were collected and processed by Department of Statistics and Services in Slovak Centre of Scientific and Technical Information, they are bound by date 31 October 2022.

Keywords

Tertiary education student, nationality, public, private, state higher education institutions, full-time and part-time study, level and field of study.

Úvod

Vysokoškolské vzdelávanie je prirodzenou súčasťou vzdelávacích systémov v celosvetovom meradle. Poskytuje možnosť získať kvalifikáciu na vykonávanie vysoko odbornej práce v jednotlivých oblastiach života spoločnosti. Slovenský vzdelávací systém disponuje celkom 33 vysokými školami, z toho je 20 verejných, 3 štátne a 10 súkromných. V prvej časti článku je uvedený počet študentov v jednotlivých vysokých školách v bakalárskom, magisterskom, spojenom prvom a druhom a osobitne v doktorandskom stupni podľa formy štúdia, delenia občania SR verzus zahraniční študenti a tiež osobitného uvedenia počtu žien v jednotlivých kategóriách. Ďalej sú tabuľky o súčte počtu študentov denného a externého štúdia

a tiež o podiele študentov externého štúdia nezávisle od ich štátnej príslušnosti v jednotlivých vysokých školách. V ďalšej časti je uvedený počet študentov v jednotlivých študijných odboroch v rovnakom spôsobe spracovania ako pri vysokých školách. Poslednú časť článku tvoria tabuľky, ktoré obsahujú súčet počtu študentov jednotlivých študijných odborov vo verejných, súkromných a štátnych vysokých školách spolu v rovnakom spôsobe spracovania ako pri jednotlivých vysokých školách a nakoniec sú zaradené tabuľky o počte študentov v jednotlivých študijných odboroch v rámci všetkých vysokých škôl spolu v obidvoch formách štúdia spolu a tiež podiel študentov zo zahraničia podľa bakalárskeho, magisterského, spojeného prvého a druhého stupňa spolu a osobitne doktorandský stupeň štúdia.

Hlavné zistenia

Na Slovensku študovalo k 31. októbru 2022 celkom **94 173** študentov so **slovenským** štátnym občianstvom v **dennej forme** v bakalárskom, magisterskom/inžinierskom, doktorandskom stupni alebo spojenom prvom a druhom stupni štúdia, z toho viac ako polovicu tvorili ženy (v absolútnom vyjadrení 54 257, teda 57,6 %; vlastný výpočet). Tieto čísla zahŕňajú poslucháčov verejných, súkromných aj štátnych vysokých škôl. Najviac študentov navštevovalo Univerzitu Komenského (16,9 %; vlastné výpočty), druhou najpočetnejšou bola Slovenská technická univerzita (8,0 %). Väčšina študentov navštevovala verejnú vysokú školu (86,5 %), v prípade súkromných tvorili približne desatinu (10,3 %; vlastné výpočty). **Externú formu** štúdia si zvolilo spolu **20 779** študentov, z toho približne dve tretiny boli ženy (66,4 %). Poslucháči v dennej forme štúdia teda tvorili výraznú väčšinu (81,9 %; vlastné výpočty). Približne osem z desiatich študentov malo slovenské štátne občianstvo (84,4 %; vlastné výpočty).

K uvedenému dátumu študovalo na Slovensku spolu **21 216** študentov zo **zahraničia**, z toho takmer polovicu tvorili ženy (48,4 %; vlastné výpočty). Najviac študentov z iných štátov navštevovalo Technickú univerzitu v Košiciach (21,0 %), druhou bola Univerzita Komenského (14,9 %; vlastné výpočty). Takmer polovica zahraničných študentov pochádzala z Ukrajiny (48,1 %; vlastné výpočty), druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili Česi, avšak s výrazným rozdielom (14,4 %). Na Slovensku študovali zahraniční študenti z celkového počtu 121 štátov.

Tabuľka 1 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia verejných VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Univerzita Komenského	15991	10619	2811	1654	1851	1363	56	36
Univerzita P. J. Šafárika	4809	3406	1774	995	417	270	3	2
Prešovská univerzita	5338	3984	1404	797	1491	1217	21	16
Univerzita sv. Cyrila a Metoda	3544	2315	233	159	1545	1007	56	35
Katolícka univerzita	1983	1376	304	205	963	893	4	2

Tabuľka 1 (pokračovanie) *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia verejných VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Univerzita J. Selyeho	972	503	295	182	267	235	232	201
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie	1500	1284	499	413	91	84	3	1
Univerzita K. Filozofa	4661	3428	610	387	1368	1062	15	11
Univerzita Mateja Bela	4283	2907	770	452	1039	693	13	9
Trnavská univerzita	3678	3038	134	79	1315	1135	23	18
Slovenská technická univerzita	8512	2557	1724	612	0	0	0	0
Technická univerzita v Košiciach	6211	1615	4381	853	206	71	5	4
Žilinská univerzita	6193	2035	509	170	440	134	6	4
Trenčianska univerzita A. Dubčeka	1668	978	234	109	372	285	18	13
Ekonomická univerzita	6037	3461	419	242	302	188	5	4
Slovenská poľnohospod. univerzita	3510	1845	199	85	648	445	6	3
Technická univerzita vo Zvolene	1238	498	33	10	498	197	64	21
VŠ múzických umení	750	459	139	90	10	10	2	2
VŠ výtvarných umení	481	333	76	54	0	0	0	0
Akadémia umení	421	267	42	24	0	0	0	0
Spolu	**81780**	**46908**	**16590**	**7572**	**12823**	**9289**	**532**	**382**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 2 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia štátnych VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Slovenská zdravotnícka univerzita	1157	901	95	54	532	434	97	70
Akadémia ozbrojených síl	478	109	0	0	0	0	0	0
Akadémia Policajného zboru	640	349	1	1	665	176	1	0
Spolu	**2275**	**1359**	**96**	**55**	**1197**	**610**	**98**	**70**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 3 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia súkromných VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, n. o.	48	34	6	1	0	0	0	0
VŠ Danubius	380	179	221	90	0	0	0	0
Paneurópska vysoká škola	1179	722	35	20	621	369	34	18
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety	1766	1500	1334	1083	3248	2173	681	492
Vysoká škola DTI	1612	864	241	45	360	188	303	81
VŠ ekonómie a manažmentu verejnej správy	1291	796	60	21	48	28	0	0
Vysoká škola manažmentu	173	88	18	11	129	72	5	1
Vysoká škola medzinár. podnikania ISM Slovakia	39	16	10	3	92	42	12	5
Hudobná a umelecká akad. J. Albrechta B. Štiavnica	33	13	0	0	0	0	0	0
VŠ bezpečnost. manažérstva	552	178	55	10	13	3	0	0
Spolu	**7073**	**4390**	**1980**	**1284**	**4511**	**2875**	**1035**	**597**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 4 *Počet študentov doktorandského štúdia verejných VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Univerzita Komenského	897	553	136	58	658	335	162	32
Univerzita P. J. Šafárika	279	170	45	22	162	76	13	5
Prešovská univerzita	71	49	0	0	98	58	37	15
Univerzita sv. Cyrila a Metoda	86	52	9	6	39	22	8	3
Katolícka univerzita	32	15	9	3	32	9	8	2
Univerzita J. Selyeho	24	13	7	1	14	11	8	3
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie	81	62	5	1	28	17	7	4
Univerzita Konštantína Filozofa	106	61	11	8	55	36	10	6
Univerzita Mateja Bela	46	34	4	1	69	37	13	3
Trnavská univerzita	35	20	1	1	84	37	3	2
Slovenská technická univerzita	525	206	61	19	128	45	27	7
Technická univerzita v Košiciach	239	80	42	14	162	42	17	0
Žilinská univerzita	172	51	6	3	70	14	13	3

Tabuľka 4 (pokračovanie) *Počet študentov doktorandského štúdia verejných VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Trenčianska univerzita A. Dubčeka	25	11	20	8	19	3	4	1
Ekonomická univerzita	108	53	6	1	31	10	17	8
Slovenská poľnohospodárska univerzita	104	62	11	6	65	25	6	2
Technická univerzita vo Zvolene	69	31	3	1	20	5	3	0
VŠ múzických umení	39	19	2	1	36	19	8	6
VŠ výtvarných umení	37	19	4	4	17	5	3	1
Akadémia umení	18	10	2	2	25	12	6	4
Spolu	**2993**	**1571**	**384**	**160**	**1812**	**818**	**373**	**107**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 5 *Počet študentov doktorandského stupňa štúdia štátnych VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Slovenská zdravotnícka univerzita	**3**	**3**	0	0	88	44	4	1
Akadémia ozbrojených síl	4	0	0	0	55	15	0	0
Akadémia Policajného zboru	**4**	**2**	0	0	78	30	1	1
Spolu	**11**	**5**	**0**	**0**	**221**	**89**	**5**	**2**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 6 *Počet študentov doktorandského štúdia súkromných VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
VŠ Danubius	0	0	0	0	20	6	21	3
Paneurópska vysoká škola	29	17	7	7	21	9	4	0
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety	3	2	0	0	108	66	74	26
Vysoká škola DTI	0	0	0	0	52	32	17	6
VŠ bezpečnost. manažérstva	9	5	0	0	14	6	0	0
Spolu	**41**	**24**	**7**	**7**	**215**	**119**	**116**	**35**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Najviac študentov, nezávisle od ich štátneho občianstva, formy, stupňa štúdia ani zriaďovateľa, navštevovalo Univerzitu Komenského – spolu 22 562, s veľkým rozdielom nasledovali Technická univerzita v Košiciach a Slovenská technická univerzita (11 263 a 10 977; príslušne). Na druhej strane Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta Banská Štiavnica a Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií mali menej ako 100 študentov (33 a 54; príslušne, *tabuľka 9)*. Najväčší podiel poslucháčov v externej forme mala Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia, potom Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety a Akadémia Policajného zboru (68,0 %; 57 % a 53,6 %; príslušne). Najväčší počet študentov v externej forme v absolútnom vyjadrení mala Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety (4 111).

Tabuľka 7 *Počet študentov I., II., III. stupňa a spojeného I. a II. stupňa v dennej a externej forme štúdia nezávisle od štátnej príslušnosti, podiel študentov externej formy – verejné VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia		Spolu	Podiel študentov externého štúdia (%)
	denná	externá		
Univerzita Komenského	19835	2727	22562	12,1
Univerzita P. J. Šafárika	6907	595	7502	7,9
Prešovská univerzita	6813	1647	8460	19,5
Univerzita sv. Cyrila a Metoda	3872	1648	5520	29,9
Katolícka univerzita	2328	1007	3335	30,2
Univerzita J. Selyeho	1298	521	1819	28,6
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie	2085	129	2214	5,8
Univerzita Konštantína Filozofa	5388	1448	6836	21,2
Univerzita Mateja Bela	5103	1134	6237	18,2
Trnavská univerzita	3848	1425	5273	27,0
Slovenská technická univerzita	10822	155	10977	1,4
Technická univerzita v Košiciach	10873	390	11263	3,5
Žilinská univerzita	6880	529	7409	7,1
Trenčianska univerzita A. Dubčeka	1947	413	2360	17,5
Ekonomická univerzita	6570	355	6925	5,1
Slovenská poľnohospodárska univerzita	3824	725	4549	15,9
Technická univerzita vo Zvolene	1343	585	1928	30,3
VŠ múzických umení	930	56	986	5,7
VŠ výtvarných umení	598	20	618	3,2
Akadémia umení	483	31	514	6,0

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 8 *Počet študentov I., II. a III. stupňa a spojeného I. a II. stupňa v dennej a externej forme štúdia nezávisle od štátnej príslušnosti, podiel študentov externej formy – štátne VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia		Spolu	Podiel študentov externého štúdia (%)
	denná	externá		
Slovenská zdravotnícka univerzita	1255	721	1976	36,5
Akadémia ozbrojených síl	482	55	537	10,2
Akadémia Policajného zboru	645	745	1390	53,6
Spolu	**2382**	**1521**	**3903**	**39,0**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 9 *Počet študentov I., II. a III. stupňa a spojeného I. a II. stupňa v dennej a externej forme štúdia nezávisle od ich štátnej príslušnosti, podiel študentov externej formy – súkromné VŠ*

Vysoká škola	Forma štúdia		Spolu	Podiel študentov externého štúdia (%)
	denná	externá		
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, n. o.	54	0	54	0,0
VŠ Danubius	601	41	642	6,4
Paneurópska vysoká škola	1250	680	1930	35,2
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety	3103	4111	7214	57,0
Vysoká škola DTI	1853	732	2585	28,3
VŠ ekonómie a manažmentu verejnej správy	1351	48	1399	3,4
Vysoká škola manažmentu	191	134	325	41,2
Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia	49	104	153	68,0
Hudobná a umelecká akadémia J. Albrechta Banská Štiavnica	33	0	33	0,0
VŠ bezpečnostného manažérstva	616	27	643	4,2
Spolu	**9101**	**5877**	**14978**	**39,2**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Počet študentov vysokých škôl podľa študijných odborov je uvedený v *tabuľkách 10* až *19*.

Tabuľka 10 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa verejných VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Fyzikálno-matematické vedy	657	324	89	44	0	0	0	0
Geologické vedy	126	54	14	5	3	2	0	0
Geografické vedy	211	105	10	1	0	0	0	0
Chemické vedy	705	484	117	72	0	0	0	0
Biologické vedy	1468	1195	126	79	23	16	0	0
Ochrana život. prostredia	489	302	81	33	88	51	0	0
Baníctvo, geológia a geotechnika	393	149	366	81	16	6	0	0
Hutníctvo	82	6	8	0	0	0	0	0
Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	3594	254	1144	73	168	22	0	0
Informatika a výpočtová technika	6164	787	1584	284	120	15	5	1
Elektrotechnika	3191	536	1140	308	45	3	0	0
Technická a aplik. chémia	160	81	28	14	0	0	0	0
Potravinárstvo	419	328	163	113	0	0	0	0
Spracúvanie dreva	131	28	5	0	54	17	61	20
Architektúra	773	546	80	52	0	0	0	0
Stavebníctvo, geodézia a kartografia	2859	1064	606	188	168	58	4	2
Doprava, pošty a telekomunikácie	1114	303	335	76	66	26	4	3
Špeciálne technické odbory	752	210	877	184	23	8	0	0
Poľnohospod.-lesnícke vedy	1662	958	126	67	502	321	6	2
Poľnohospodárstvo, lesné hospod. a rozvoj vidieka	293	59	3	2	93	17	1	0
Veterinárske vedy	1089	922	496	410	91	84	3	1
Lekárske vedy	4576	3127	2969	1658	0	0	0	0
Farmaceutické vedy	1285	1103	81	47	0	0	0	0
Nelekárske zdravot. vedy	4170	3491	149	107	1194	926	53	34
Filozofické vedy	887	414	209	73	265	157	3	2
Ekonomické vedy	13313	8052	1897	1052	2295	1508	129	90
Ekonomika a organizácia, obchod a služby	946	703	201	142	29	23	0	0
Politické vedy	1671	994	725	429	384	234	4	2
Právne vedy	3888	2423	191	115	1061	619	32	17
Historické vedy	629	319	155	71	116	56	6	4
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	2589	1613	151	116	648	403	11	10
Filologické vedy	2675	2172	951	692	166	134	11	5

Tabuľka 10 (pokračovanie) *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa verejných VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Vedy o telesnej kultúre	1505	406	75	25	118	27	0	0
Pedagogické vedy	3793	3709	53	49	3276	3191	20	17
Učiteľstvo	6758	4770	568	405	760	625	157	154
Poľnohospod.-lesnícke vedy	1662	958	126	67	502	321	6	2
Spoloč. a behaviorálne vedy	3565	2966	405	221	798	626	18	14
Vedy o umení	452	378	118	90	70	51	0	0
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	2012	1318	281	189	10	10	2	2
Bezpečnostné služby	734	255	13	5	173	53	2	2
Spolu	**81780**	**46908**	**16590**	**7572**	**12823**	**9289**	**532**	**382**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 11 *Počet študentov doktorandského stupňa verejných VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Fyzikálno-matematické vedy	178	85	62	23	14	6	3	1
Geologické vedy	29	19	12	4	9	1	0	0
Geografické vedy	29	10	4	0	4	2	0	0
Chemické vedy	151	96	34	15	23	18	0	0
Biologické vedy	197	143	40	21	50	29	1	0
Ochrana život. prostredia	60	46	5	4	18	9	0	0
Baníctvo, geológia a geotechnika	12	5	6	1	29	13	2	0
Hutníctvo	16	8	4	3	6	2	0	0
Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	161	28	10	4	84	8	6	0
Informatika a výp. technika	125	27	21	5	21	2	4	2
Elektrotechnika	172	37	15	2	59	14	6	1
Technická a aplik. chémia	57	39	27	11	10	4	4	1
Potravinárstvo	28	22	6	2	9	6	1	1
Spracúvanie dreva	9	2	0	0	3	0	1	0
Architektúra	38	26	3	2	14	6	2	1
Stavebníctvo, geodézia a kartografia	138	54	16	5	36	10	1	0
Doprava, pošty a telekomunikácie	34	10	5	1	32	9	1	1
Špeciálne technické odbory	81	26	13	5	29	5	15	3
Poľnohospod.-lesnícke vedy	91	48	9	4	52	20	3	0

Tabuľka 11 (pokračovanie) *Počet študentov doktorandského stupňa verejných VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Poľnohospodárstvo, lesné hospod. a rozvoj vidieka	2	0	0	0	0	0	1	0
Veterinárske vedy	66	50	1	0	26	16	7	4
Lekárske vedy	217	148	7	4	464	223	20	6
Farmaceutické vedy	55	37	3	1	17	11	0	0
Nelekárske zdravot. vedy	34	25	2	2	37	22	6	4
Filozofické vedy	64	22	6	2	67	17	23	4
Ekonomické vedy	248	135	24	11	142	57	160	31
Ekonomika a organizácia, obchod a služby	4	4	0	0	1	0	1	0
Politické vedy	65	32	5	1	57	29	28	8
Právne vedy	77	44	0	0	137	62	4	1
Historické vedy	72	44	14	6	40	14	6	0
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	41	23	1	0	25	16	6	3
Filologické vedy	60	44	7	6	42	37	11	5
Vedy o telesnej kultúre	30	10	2	2	12	4	0	0
Pedagogické vedy	75	56	4	1	75	55	12	9
Učiteľstvo	7	6	0	0	5	4	0	0
Spoloč. a behaviorálne vedy	91	65	6	3	31	18	13	8
Vedy o umení	54	33	1	1	36	29	2	2
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	108	53	9	8	82	36	18	11
Bezpečnostné služby	17	9	0	0	14	4	5	0
Spolu	**2993**	**1571**	**384**	**160**	**1812**	**818**	**373**	**107**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 12 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa súkromných VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Informatika a výp. technika	81	5	4	0	85	14	1	0
Nelekárske zdravot. vedy	1446	1290	861	715	1078	841	261	195
Filozofické vedy	17	9	4	1	46	23	8	3
Ekonomické vedy	2207	1196	132	47	454	237	48	13
Politické vedy	167	83	89	25	0	0	0	0
Právne vedy	352	203	16	7	199	116	20	10
Učiteľstvo	1051	633	195	32	248	131	267	71

Tabuľka 12 (pokračovanie) *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa súkromných VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	322	184	9	7	0	0	0	0
Spoloč. a behaviorálne vedy	845	596	615	440	2388	1510	430	305
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	33	13	0	0	0	0	0	0
Bezpečnostné služby	552	178	55	10	13	3	0	0
Spolu	**7073**	**4390**	**1980**	**1284**	**4511**	**2875**	**1035**	**597**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 13 *Počet študentov doktorandského stupňa súkromných VŠ podľa štud. odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Nelekárske zdravot. vedy	0	0	0	0	60	41	59	19
Ekonomické vedy	4	0	6	6	0	0	0	0
Politické vedy	0	0	0	0	20	6	21	3
Právne vedy	16	10	0	0	17	6	4	0
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	5	3	0	0	1	1	0	0
Pedagogické vedy	0	0	0	0	52	32	17	6
Spoloč. a behaviorálne vedy	7	6	1	1	51	27	15	7
Bezpečnostné služby	9	5	0	0	14	6	0	0
Spolu	**41**	**24**	**7**	**7**	**215**	**119**	**116**	**35**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 14 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia štátnych VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Lekárske vedy	398	295	84	50	0	0	0	0
Nelekárske zdravot. vedy	759	606	11	4	532	434	97	70
Vojenské odbory strojárske a elektrotechnické	249	45	0	0	0	0	0	0
Bezpečnostné služby	640	349	1	1	665	176	1	0
Vojenské odbory	229	64	0	0	0	0	0	0
Spolu	**2275**	**1359**	**96**	**55**	**1197**	**610**	**98**	**70**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 15 *Počet študentov doktorandského stupňa štátnych VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Lekárske vedy	0	0	0	0	71	33	3	0
Nelekárske zdravot. vedy	3	3	0	0	17	11	1	1
Vojenské odbory strojárske a elektrotechnické	3	0	0	0	17	1	0	0
Bezpečnostné služby	4	2	0	0	78	30	1	1
Vojenské odbory	1	0	0	0	38	14	0	0
Spolu	**11**	**5**	**0**	**0**	**221**	**89**	**5**	**2**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 16 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa verejných, súkromných a štátnych VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Fyzikálno-matematické vedy	657	324	89	44	0	0	0	0
Geologické vedy	126	54	14	5	3	2	0	0
Geografické vedy	211	105	10	1	0	0	0	0
Chemické vedy	705	484	117	72	0	0	0	0
Biologické vedy	1468	1195	126	79	23	16	0	0
Ochrana život. prostredia	489	302	81	33	88	51	0	0
Baníctvo, geológia a geotechnika	393	149	366	81	16	6	0	0
Hutníctvo	82	6	8	0	0	0	0	0
Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	3594	254	1144	73	168	22	0	0
Informatika a výp. technika	6245	792	1588	284	205	29	6	1
Elektrotechnika	3191	536	1140	308	45	3	0	0
Technická a aplik. chémia	160	81	28	14	0	0	0	0
Potravinárstvo	419	328	163	113	0	0	0	0
Spracúvanie dreva	131	28	5	0	54	17	61	20
Architektúra	773	546	80	52	0	0	0	0
Stavebníctvo, geodézia a kartografia	2859	1064	606	188	168	58	4	2
Doprava, pošty a telekomunikácie	1114	303	335	76	66	26	4	3
Špeciálne technické odbory	752	210	877	184	23	8	0	0
Poľnohospod.-lesnícke vedy	1662	958	126	67	502	321	6	2
Poľnohospodárstvo, lesné hospod. a rozvoj vidieka	293	59	3	2	93	17	1	0

Tabuľka 16 (pokračovanie) *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa verejných, súkromných a štátnych VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Veterinárske vedy	1089	922	496	410	91	84	3	1
Lekárske vedy	4974	3422	3053	1708	0	0	0	0
Farmaceutické vedy	1285	1103	81	47	0	0	0	0
Nelekárske zdravot. vedy	6375	5387	1021	826	2804	2201	411	299
Filozofické vedy	904	423	213	74	311	180	11	5
Ekonomické vedy	15520	9248	2029	1099	2749	1745	177	103
Ekonomika a organizácia, obchod a služby	946	703	201	142	29	23	0	0
Politické vedy	1838	1077	814	454	384	234	4	2
Právne vedy	4240	2626	207	122	1260	735	52	27
Historické vedy	629	319	155	71	116	56	6	4
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	2911	1797	160	123	648	403	11	10
Filologické vedy	2675	2172	951	692	166	134	11	5
Vedy o telesnej kultúre	1505	406	75	25	118	27	0	0
Pedagogické vedy	3793	3709	53	49	3276	3191	20	17
Učiteľstvo	7809	5403	763	437	1008	756	424	225
Spoloč. a behaviorálne vedy	4410	3562	1020	661	3186	2136	448	319
Vedy o umení	452	378	118	90	70	51	0	0
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	2045	1331	281	189	10	10	2	2
Vojenské odbory strojárske a elektrotechnické	249	45	0	0	0	0	0	0
Bezpečnostné služby	1926	782	69	16	851	232	3	2
Vojenské odbory	229	64	0	0	0	0	0	0
Spolu	**91128**	**52657**	**18666**	**8911**	**18531**	**12774**	**1665**	**1049**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Tabuľka 17 *Počet študentov doktorandského stupňa štúdia verejných, súkromných a štátnych VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Fyzikálno-matematické vedy	178	85	62	23	14	6	3	1
Geologické vedy	29	19	12	4	9	1	0	0
Geografické vedy	29	10	4	0	4	2	0	0
Chemické vedy	151	96	34	15	23	18	0	0
Biologické vedy	197	143	40	21	50	29	1	0
Ochrana život. prostredia	60	46	5	4	18	9	0	0
Baníctvo, geológia a geotechnika	12	5	6	1	29	13	2	0
Hutníctvo	16	8	4	3	6	2	0	0
Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	161	28	10	4	84	8	6	0
Informatika a výp. technika	161	28	10	4	84	8	6	0
Elektrotechnika	172	37	15	2	59	14	6	1
Technická a aplik. chémia	57	39	27	11	10	4	4	1
Potravinárstvo	28	22	6	2	9	6	1	1
Spracúvanie dreva	9	2	0	0	3	0	1	0
Architektúra	38	26	3	2	14	6	2	1
Stavebníctvo, geodézia a kartografia	138	54	16	5	36	10	1	0
Doprava, pošty a telekomunikácie	34	10	5	1	32	9	1	1
Špeciálne technické odbory	81	26	13	5	29	5	15	3
Poľnohospod.-lesnícke vedy	91	48	9	4	52	20	3	0
Poľnohospodárstvo, lesné hospod. a rozvoj vidieka	2	0	0	0	0	0	1	0
Veterinárske vedy	66	50	1	0	26	16	7	4
Lekárske vedy	217	148	7	4	535	256	23	6
Farmaceutické vedy	55	37	3	1	17	11	0	0
Nelekárske zdravot. vedy	37	28	2	2	114	74	66	24
Filozofické vedy	64	22	6	2	67	17	23	4
Ekonomické vedy	252	135	30	17	142	57	160	31
Ekonomika a organizácia, obchod a služby	4	4	0	0	1	0	1	0
Politické vedy	65	32	5	1	77	35	49	11
Právne vedy	93	54	0	0	154	68	8	1
Historické vedy	72	44	14	6	40	14	6	0
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	46	26	1	0	26	17	6	3
Filologické vedy	60	44	7	6	42	37	11	5
Vedy o telesnej kultúre	30	10	2	2	12	4	0	0

Tabuľka 17 (pokračovanie) *Počet študentov doktorandského stupňa štúdia verejných, súkromných a štátnych VŠ podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Forma štúdia							
	denná				externá			
	občania SR		cudzinci		občania SR		cudzinci	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Pedagogické vedy	75	56	4	1	127	87	29	15
Učiteľstvo	7	6	0	0	5	4	0	0
Spoloč. a behaviorálne vedy	98	71	7	4	82	45	28	15
Vedy o umení	54	33	1	1	36	29	2	2
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	108	53	9	8	82	36	18	11
Vojenské odbory strojárske a elektrotechnické	3	0	0	0	17	1	0	0
Bezpečnostné služby	30	16	0	0	106	40	6	1
Vojenské odbory	1	0	0	0	38	14	0	0
Spolu	**3045**	**1600**	**391**	**167**	**2248**	**1026**	**494**	**144**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Spomedzi študentov prvého, druhého stupňa alebo spojeného prvého a druhého stupňa štúdia, pochádzajúcich zo Slovenska, mali najväčšie zastúpenie poslucháči ekonomických vied (16,7 %), najviac cudzincov študovalo lekárske vedy (15,0 %). Najväčší podiel študentov zo zahraničia sme zistili v rámci špeciálnych technických odborov (53,1 %), potom v prípade baníctva, geológie a geotechniky (47,2 %) a trojicu uzatvárajú lekárske vedy (38,0 %). Posledné uvedené vedy mali prvenstvo v absolútnom počte študentov z cudziny (3053). **Celkový podiel poslucháčov vysokých škôl** prvého, druhého stupňa alebo spojeného prvého a druhého stupňa štúdia, pochádzajúcich zo **zahraničia**, tvoril **15,6 %**. Podrobnejšie výsledky sú uvedené v *tabuľke 18*.

Tabuľka 18 *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia verejných, súkromných a štátnych VŠ v dennej aj externej forme podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Počet		Percento (%)		Počet	Podiel cudzincov (%)
	občania SR	cudzinci	občania SR	cudzinci	občania SR a cudzinci	
Fyzikálno-matematické vedy	657	89	0,6	0,4	746	11,9
Geologické vedy	129	14	0,1	0,1	143	9,8
Geografické vedy	211	10	0,2	0,0	221	4,5
Chemické vedy	705	117	0,6	0,6	822	14,2
Biologické vedy	1491	126	1,4	0,6	1617	7,8
Ochrana životného prostredia	577	81	0,5	0,4	658	12,3
Baníctvo, geológia a geotechnika	409	366	0,4	1,8	775	**47,2**
Hutníctvo	82	8	0,1	0,0	90	8,9
Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	3762	1144	3,4	5,6	4906	23,3
Informatika a výp. technika	6450	1594	5,9	7,8	8044	19,8
Elektrotechnika	3236	1140	3,0	5,6	4376	26,1
Technická a aplik. chémia	160	28	0,1	0,1	188	14,9
Potravinárstvo	419	163	0,4	0,8	582	28,0
Spracúvanie dreva	185	66	0,2	0,3	251	26,3
Architektúra	773	80	0,7	0,4	853	9,4
Stavebníctvo, geodézia a kartografia	3027	610	2,8	3,0	3637	16,8
Doprava, pošty a telekomunikácie	1180	339	1,1	1,7	1519	22,3
Špeciálne technické odbory	775	877	0,7	4,3	1652	**53,1**
Poľnohospod.-lesnícke vedy	2164	132	2,0	0,6	2296	5,7
Poľnohospodárstvo, lesné hospod. a rozvoj vidieka	386	4	0,4	0,0	390	1,0
Veterinárske vedy	1180	499	1,1	2,5	1679	29,7
Lekárske vedy	4974	3053	4,5	**15,0**	8027	**38,0**
Farmaceutické vedy	1285	81	1,2	0,4	1366	5,9
Nelekárske zdravot. vedy	9179	1432	8,4	7,0	10611	13,5
Filozofické vedy	1215	224	1,1	1,1	1439	15,6
Ekonomické vedy	18269	2206	**16,7**	10,9	20475	10,8
Ekonomika a organizácia, obchod a služby	975	201	0,9	1,0	1176	17,1
Politické vedy	2222	818	2,0	4,0	3040	26,9
Právne vedy	5500	259	5,0	1,3	5759	4,5
Historické vedy	745	161	0,7	0,8	906	17,8

Tabuľka 18 (pokračovanie) *Počet študentov I., II. stupňa a spojeného I. a II. stupňa štúdia verejných, súkromných a štátnych VŠ v dennej aj externej forme podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Počet		Percento (%)		Počet	Podiel cudzincov (%)
	občania SR	cudzinci	občania SR	cudzinci	občania SR a cudzinci	
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	3559	171	3,2	0,8	3730	4,6
Filologické vedy	2841	962	2,6	4,7	3803	25,3
Vedy o telesnej kultúre	1623	75	1,5	0,4	1698	4,4
Pedagogické vedy	7069	73	6,4	0,4	7142	1,0
Učiteľstvo	8817	1187	8,0	5,8	10004	11,9
Spoloč. a behaviorálne vedy	7596	1468	6,9	7,2	9064	16,2
Vedy o umení	522	118	0,5	0,6	640	18,4
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	2055	283	1,9	1,4	2338	12,1
Vojenské odbory strojárske a elektrotechnické	249	0	0,2	0,0	249	0,0
Bezpečnostné služby	2777	72	2,5	0,4	2849	2,5
Vojenské odbory	229	0	0,2	0,0	229	0,0
Spolu	**109659**	**20331**	**100,0**	**100,0**	**129990**	**15,6**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

V doktorandskom stupni najviac študentov zo Slovenska študovalo lekárske vedy, v absolútnom vyjadrení 752 (14,2 %) a najviac cudzincov ekonomické vedy, v absolútnom vyjadrení 190 (21,5 %; *tabuľka 19)*. Najväčší podiel študentov z iných štátov – jednu tretinu – sme zaznamenali v študijnom programe poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka (33,3 %), s minimálnym rozdielom ekonomické vedy (32,5 %), technická a aplikovaná chémia (31,6 %) a nelekárske zdravotnícke vedy (31,1 %). **Celkový podiel zahraničných študentov** bol **14,3 %.**

Tabuľka 19 *Počet študentov doktorandského stupňa verejných, súkromných a štátnych VŠ v dennej aj externej forme podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Počet		Percento (%)		Počet	Podiel cudzincov (%)
	občania SR	cudzinci	občania SR	cudzinci	občania SR a cudzinci	
Fyzikálno-matematické vedy	192	65	3,6	7,3	257	25,3
Geologické vedy	38	12	0,7	1,4	50	24,0
Geografické vedy	33	4	0,6	0,5	37	10,8
Chemické vedy	174	34	3,3	3,8	208	16,3
Biologické vedy	247	41	4,7	4,6	288	14,2
Ochrana život. prostredia	78	5	1,5	0,6	83	6,0

Tabuľka 19 (pokračovanie) *Počet študentov doktorandského stupňa verejných, súkromných a štátnych VŠ v dennej aj externej forme podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Počet		Percento (%)		Počet	Podiel cudzincov (%)
	občania SR	cudzinci	občania SR	cudzinci	občania SR a cudzinci	
Baníctvo, geológia a geotechnika	41	8	0,8	0,9	49	16,3
Hutníctvo	22	4	0,4	0,5	26	15,4
Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	245	16	4,6	1,8	261	6,1
Informatika a výp. technika	146	25	2,8	2,8	171	14,6
Elektrotechnika	231	21	4,4	2,4	252	8,3
Technická a aplik. chémia	67	31	1,3	3,5	98	31,6
Potravinárstvo	37	7	0,7	0,8	44	15,9
Spracúvanie dreva	12	1	0,2	0,1	13	7,7
Architektúra	52	5	1,0	0,6	57	8,8
Stavebníctvo, geodézia a kartografia	174	17	3,3	1,9	191	8,9
Doprava, pošty a telekomunikácie	66	6	1,2	0,7	72	8,3
Špeciálne technické odbory	110	28	2,1	3,2	138	20,3
Poľnohospod.-lesnícke vedy	143	12	2,7	1,4	155	7,7
Poľnohospodárstvo, lesné hospod. a rozvoj vidieka	2	1	0,0	0,1	3	33,3
Veterinárske vedy	92	8	1,7	0,9	100	8,0
Lekárske vedy	752	30	**14,2**	3,4	782	3,8
Farmaceutické vedy	72	3	1,4	0,3	75	4,0
Nelekárske zdravot. vedy	151	68	2,9	7,7	219	31,1
Filozofické vedy	131	29	2,5	3,3	160	18,1
Ekonomické vedy	394	190	7,4	**21,5**	584	32,5
Ekonomika a organizácia, obchod a služby	5	1	0,1	0,1	6	16,7
Politické vedy	142	54	2,7	6,1	196	27,6
Právne vedy	247	8	4,7	0,9	255	3,1
Historické vedy	112	20	2,1	2,3	132	15,2
Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	72	7	1,4	0,8	79	8,9
Filologické vedy	102	18	1,9	2,0	120	15,0
Vedy o telesnej kultúre	42	2	0,8	0,2	44	4,5
Pedagogické vedy	202	33	3,8	3,7	235	14,0
Učiteľstvo	12	0	0,2	0,0	12	0,0
Spoloč. a behaviorálne vedy	180	35	3,4	4,0	215	16,3
Vedy o umení	90	3	1,7	0,3	93	3,2

Tabuľka 19 (pokračovanie) *Počet študentov doktorandského stupňa verejných, súkromných a štátnych VŠ v dennej aj externej forme podľa študijného odboru*

Študijný odbor	Počet		Percento (%)		Počet	Podiel cudzincov (%)
	občania SR	cudzinci	občania SR	cudzinci	občania SR a cudzinci	
Umenie a umeleckoremesel. tvorba	190	27	3,6	3,1	217	12,4
Vojenské odbory strojárske a elektrotechnické	20	0	0,4	0,0	20	0,0
Bezpečnostné služby	136	6	2,6	0,7	142	4,2
Vojenské odbory	39	0	0,7	0,0	39	0,0
Spolu	**5293**	**885**	**100,0**	**100,0**	**6178**	**14,3**

Zdroj: Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, CVTI SR, webstránka

Záver

Na Slovensku študovalo k 31. októbru 2022 celkom **94 173** študentov so **slovenským** štátnym občianstvom v **dennej forme** v bakalárskom, magisterskom/inžinierskom, doktorandskom stupni alebo spojenom I a II. stupni štúdia, z toho viac ako polovicu tvorili ženy (v absolútnom vyjadrení 54 257, teda 57,6 %). **Externú formu** štúdia si zvolilo spolu **20 779** študentov, z toho približne dve tretiny boli ženy (66,4 %). Poslucháči v dennej forme štúdia teda tvorili výraznú väčšinu (81,9 %). Približne osem z desiatich študentov malo slovenské štátne občianstvo (84,4 %). K uvedenému dátumu študovalo na Slovensku spolu **21 216** študentov zo **zahraničia**, z toho takmer polovicu tvorili ženy (48,4 %; vlastné výpočty). Najviac študentov z iných štátov navštevovalo Technickú univerzitu v Košiciach (21,0 %), nasledovala Univerzita Komenského (14,9 %). Takmer polovica zahraničných študentov pochádzala z Ukrajiny (48,1 %), druhou najpočetnejšou skupinou boli Česi, avšak s výrazným rozdielom (14,4 %). Na Slovensku študovali zahraniční študenti z celkového počtu 121 štátov. **Celkový podiel poslucháčov vysokých škôl** prvého, druhého stupňa alebo spojeného prvého a druhého stupňa štúdia zo **zahraničia**, tvoril **15,6 %**.

Literatúra

Štatistická ročenka školstva, Vysoké školy, Centrum vedecko-technických informácií SR, webstránka

RNDr. Mária Fuseková
Centrum vedecko-technických informácií SR
maria.fusekova@cvtisr.sk

Key data
on teaching languages at school in Europe

Začiatkom roku 2023 vydala Eurydice, európska sieť pre vzdelávanie, prostredníctvom Výkonnej agentúry pre vzdelávanie, audiovíziu a kultúru EÚ, už 5. vydanie štúdie v anglickom jazyku (http://eacea.ec.europa.eu/eurydice)

Key data on teaching languages at school in Europe (Kľúčové údaje o výučbe jazykov v školách Európy).

Jazyky sú súčasťou kultúry, prispievajú k budovaniu nielen osobnej, ale aj kolektívnej identity. Každý jeden jazyk ponúka istú špecifickú víziu života. Preto sa jazyková rozmanitosť v demokratických spoločnostiach cení. Jazyk je tiež sofistikovaný nástroj, ktorý umožňuje ľuďom zakladať zmysluplné vzťahy medzi sebou i k svetu. Znalosť jazykov je bránou k bohatým skúsenostiam a príležitostiam v živote.

Európa je jazykovo rozmanitá. Sú v nej úradné jazyky členských štátov, regionálne jazyky, jazyky národnostných menšín a taktiež jazyky, ktoré priniesli vlny migrantov. Štúdium niekoľkých jazykov je preto pre množstvo ľudí nevyhnutné, ale je i príležitosťou pre každého. Rešpektovanie jazykovej rozmanitosti je považované za jednu z kľúčových zásad Európskej únie, a preto je zakotvená v základnom právnom dokumente – Zmluve o Európskej únii.

Štúdium jazykov tak zohráva dôležitú úlohu. Dobré jazykové zručnosti viac ako jedného jazyka priamo ovplyvňujú európskych občanov, aby využívali výhody vzdelávania, odbornej prípravy a pracovných príležitostí v celej Európe. Zároveň rozvíjajú záujem študentov o iné kultúry, porozumenie, podporujú európsku identitu. Bez nich sa moderný Európan nezaobíde, pretože ich absencia obmedzuje uplatnenie sa na trhu práce i v spoločenskom živote. Neznalosť cudzieho jazyka sa považuje za istý hendikep.

Ovládanie cudzích jazykov nadobúda v európskom kontexte nový rozmer, ide o „kultúrnu techniku" ako je napríklad čítanie a písanie. Cudzojazyčná gramotnosť je dnes nevyhnutnosťou a v jazykovej politike EÚ to znamená u každého občana

ovládanie dvoch cudzích jazykov. Schopnosť komunikovať vo viacerých jazykoch je *„potrebnou zručnosťou pre život všetkých európskych občanov“.* Je to kľúč k mobilite, prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, spolupráci a vzájomnému porozumeniu.

Gramotnosť a kompetencie v mnohojazyčnosti patria medzi osem kľúčových schopností pre celoživotné vzdelávanie, ktoré sú súčasťou európskeho referenčného rámca. Už v roku 2002 bol prvýkrát formulovaný v Barcelone hlavami štátov a predsedami vlád veľmi ambiciózny cieľ – zabezpečiť pre všetkých žiakov od raného veku výučbu dvoch cudzích jazykov. Tento cieľ bol v roku 2019 aktualizovaný o komplexný prístup k výučbe a štúdiu jazykov. Presnejšie povedané odporúčanie Rady Európy vyzýva členské štáty, aby hľadali spôsoby, ako pomôcť mladým ľuďom získať pred ukončením stredoškolského vzdelávania či už všeobecného alebo odbornej prípravy okrem prvého cudzieho jazyka zručnosti ešte v jednom ďalšom európskom jazyku a podporovať osvojovanie si tretieho jazyka na úrovni, ktorá im umožní plynulú interakciu. Odporúčanie chce zmeniť zmýšľanie tvorcov politík a odborníkov vo vzdelávaní, aby prijali komplexnú politiku v jazykovom vzdelávaní, inovatívnych a inkluzívnych metódach a stratégii vyučovania jazykov. Cieľom je posilniť celkové jazykové kompetencie žiakov – to znamená vo vyučovacom jazyku, v cudzích jazykoch a materinských jazykoch predovšetkým pre deti z viacjazyčného prostredia. V tejto súvislosti sú zdôrazňované špecifické potreby žiakov z rodín migrantov. Takýto komplexný prístup si však vyžaduje zapojenie všetkých zainteresovaných pracovníkov škôl, rodičov, opatrovateľov, širšej komunity.

Toto vydanie publikácie nadväzuje na predchádzajúce vydania a poskytuje overené údaje o mnohých otázkach, ktoré súvisia s výučbou jazykov v školách Európy. Ťažiskom sú cudzie jazyky, i keď sú zohľadnené aj iné (miestne a menšinové, klasické a pod.). Štúdia obsahuje 51 ukazovateľov, napríklad zaradenie cudzích jazykov v učebných osnovách, počet a rozsah študovaných jazykov, časová dotácia výučby cudzích jazykov, očakávaná úroveň ovládania prvého a druhého jazyka, jazyková podpora nových žiakov – migrantov, vyučovanie úradného jazyka, kvalifikácia učiteľov cudzích jazykov, nadnárodná mobilita učiteľov jazykov. Ukazovatele sú rozdelené do piatich kapitol a doplnené grafmi, vysvetlivkami a závermi, slovníkom, kľúčovými výrazmi a prílohami.

Hlavný zdroj údajov poskytla sieť Eurydice doplnené údajmi Eurostatu a dvomi medzinárodnými prieskumami – Programom pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) a Medzinárodným prieskumom o výučbe (2018). Do tejto štúdie bolo zahrnutých 39 vzdelávacích systémov v 37 členských štátoch EÚ.

Kapitola A

začína popisom všetkých úradných jazykov v Európe a jazykovou rozmanitosťou. Každý jazyk má svoju kultúrnu históriu, môže mať celoštátne alebo len regionálne pokrytie. Je bežné, že v jednom štáte je viac úradných jazykov. Aby sa zdôraznila jazyková rozmanitosť v Európe, kapitola sa preto zaoberá aj žiakmi, ktorí doma nehovoria vyučovacím jazykom.

Medzi rodičmi a vyučujúcimi panuje rozšírený názor, aby sa vyučovanie cudzích jazykov začalo skoro. Vo väčšine štátov začína povinná výučba pred dovŕšením veku 8 rokov, t. j. na začiatku primárneho, niekde už v predprimárnom vzdelávaní. Dostupné štatistické údaje tento trend len potvrdzujú. Vyučovanie od útleho detstva je len jedna stránka efektívneho štúdia. Pre zvládnutie jazyka sú dôležité i ďalšie faktory – kvalita podnetov, živý kontakt s jazykom. Na primárnej úrovni je časová dotácia pomerne skromná: priemerne jedna až dve vyučovacie hodiny týždenne.

Kapitola B

pojednáva o vyučovaní cudzích jazykov na úrovni predškolského, základného a stredného vzdelávania tak, ako je to stanovené vo schválených vzdelávacích programoch, prípadne v iných relevantných dokumentoch. Text je rozdelený do dvoch častí.

Prvá časť sa zameriava na to, kedy sa žiaci začínajú učiť cudzí jazyk, počet povinných cudzích jazykov a počet ročníkov, počas ktorých sú povinné. Celkový obraz o vyučovaní cudzích jazykov dopĺňa zdôraznenie práva všetkých žiakov a študentov vybrať si cudzí jazyk ako súčasť voliteľných predmetov. Pretože všade nie je povinné, ale možnosťou výberu. To znamená, že školy ho vo svojom vzdelávacom programe musia ponúkať. Druhý cudzí jazyk nastupuje pred ukončením povinnej školskej dochádzky. V mnohých štátoch začína toto vyučovanie koncom primárneho a začiatkom stredného vzdelávania. Táto časť končí textom o rozdieloch medzi žiakmi odborného vzdelávania a prípravy a žiakmi všeobecného vzdelávania v povinnej výučbe jazykov. Konkrétne sa zaoberá počtom rokov, počas ktorých musia žiaci absolvovať jeden alebo dva jazyky. Štatistické údaje dokumentujú, že percento žiakov odbornej prípravy, ktorí sa učia dva jazyky je omnoho nižšie než u žiakov všeobecného vzdelávania.

Druhá časť spomína konkrétne jazyky, ktoré sa vyučujú v školách v Európe. Začína povinnými pre všetkých aspoň v jednom školskom roku. Smernice EÚ nešpecifikujú, ktoré jazyky by sa mali žiaci učiť. Niekde však sú takéto pokyny na národnej úrovni. Angličtina je povinný jazyk v 18 členských štátoch. V temer všetkých členských štátoch minimálne 90 % žiakov na nižšom strednom vzdelávaní sa učí anglický jazyk. V prípade, že je povinný iný jazyk než angličtina, zvyčajne je to jeden z úradných jazykov daného štátu. Tak je to napríklad v Belgicku, Luxembursku, Fínsku, vo Švajčiarsku, kde je viac úradných jazykov.

V tejto časti sa spomínajú aj alternatívne jazyky, konkrétne regionálne a menšinové a klasické jazyky. Ďalšou oblasťou je jazyk, ktorým hovoria žiaci doma. Týka sa to predovšetkým žiakov – migrantov. Celkový obraz je doplnený integrovanou výučbou predmetov a jazyka, tzv. CLIL.

Kapitola C

sa preto orientuje na mieru účasti v štúdiu jazykov. Keďže cieľom európskej politiky je zabezpečiť, aby mladí ľudia mali možnosť absolvovať výučbu aspoň dvoch jazykov od útleho veku, členské štáty EÚ boli opätovne v roku 2019 vyzvané vo forme odporúčania Rady, aby im pomohli do zavŕšenia vyššieho stredného vzdelávania získať jazykové kompetencie vo dvoch iných jazykoch než je vyučovací jazyk. Mladí

ľudia by mali byť schopní efektívne používať jeden z týchto jazykov pre spoločenské, študijné a profesijné účely a druhý jazyk pre plynulé dorozumenie sa s ostatnými.

Prvá časť skúma počet cudzích jazykov, ktoré sa žiaci/študenti učia podľa úrovne a spôsobu vzdelávania. Zameriava sa na percentuálny podiel mladých ľudí, ktorí sa učia prvý cudzí jazyk na primárnej úrovni a dva alebo viac na nižšej strednej úrovni. Diskutuje sa tu aj o rozdieloch v rokoch 2013 a 2020. Táto časť sa zameriava aj na rozdiely vo výučbe medzi žiakmi odborného vzdelávania a prípravy a všeobecnovzdelávacími.

Druhá časť skúma, ktoré jazyky sa učia na primárnej a sekundárnej úrovni. Väčšina údajov berie do úvahy populáciu žiakov na konkrétnej úrovni vzdelávania – primárnej, nižšej strednej a vyššej strednej. Poskytuje celkový obraz o jazykoch, ktoré sa učia (a koľko sa ich učia) vo všetkých ročníkoch danej úrovne vzdelávania.

Kapitola D

je venovaná učiteľom (cudzích jazykov). Učitelia sú pri rozvíjaní jazykových zručností veľmi dôležití.

Prvá časť sa venuje mnohým otázkami, ktoré súvisia s kvalifikáciou, špecializáciou a možnosťami odbornej prípravy učiteľov.

Prvý ukazovateľ skúma mieru, do ktorej sú učitelia cudzích jazykov v bežných školách špecializovaní.

Druhý sa zameriava na učiteľov CLIL (obsahovo a jazykovo integrovaná výučba) a ich kvalifikáciu. *CLIL* sa vníma ako vyučovacia metóda, ktorá má motivovať mladých ľudí, aby sa učili cudzie jazyky – aj tie menej používané. Táto metodika poskytuje žiakom reálne možnosti pre používanie jazyka v tematických a obsahových komunikačných situáciách, čo je základným princípom komunikatívneho prístupu vo vyučovaní cudzích jazykov. A taktiež zvyšuje možnosti žiaka/študenta, aby ich ovplyvňoval študovaný jazyk bez ďalších rozšírených vyučovacích hodín. Dokumenty EÚ taktiež zdôrazňujú potrebu učiteľov byť adekvátne pripravení na tento typ výučby – v prvom rade zvládnutím vyučovacieho jazyka – a mať k dispozícii učebné materiály.

Tretí ukazovateľ analyzuje odbornú prípravu, ktorú museli učitelia absolvovať, aby mohli vyučovať vo viacjazyčnom prostredí.

Štvrtý a posledný sa zas zaoberá ďalšou odbornou prípravou a ďalším vzdelávaním. Väčšina ukazovateľov v tejto časti vychádza z údajov, ktoré zozbierala sieť Eurydice z 39 vzdelávacích systémov v 37 európskych štátoch. Tretí ukazovateľ použil iný zdroj údajov – a to z medzinárodného prieskumu TALIS 2018.

Obsah *druhej časti* – je orientovaný na nadnárodnú mobilitu učiteľov cudzích jazykov, či už počas ich štúdia alebo kariéry.

Táto štúdia potvrdzuje trend vo výučbe cudzieho jazyka od raného veku v mnohých európskych štátoch a snaží sa identifikovať rozvoj v oblasti politík, ktorý je potrebný na podporu zmeny a dosiahnutie pozitívnych výsledkov. Jedným z kľúčových odporúčaní je, aby sa pre učiteľov zabezpečili potrebné a primerané zručnosti a vedomosti vo vyučovacích metódach; čo je možné dosiahnuť prostredníctvom

adekvátneho vzdelávania v počiatočnej príprave učiteľov a ďalším odborným rozvojom. Ovládanie jazyka je skutočne kľúčové v zručnostiach a primeranej spôsobilosti, ktoré sú nevyhnutne potrebné pre učiteľa cudzích jazykov. Pri preverovaní pripravenosti učiteľov cudzích jazykov na vyučovanie predmetu sa dospelo k záveru, že ich vnímanie jazykových kompetencií vychádza z kombinácie vysokoškolského štúdia, pedagogickej praxe a pobytu v zahraničí. Odborná príprava v zahraničí zohráva dôležitú úlohu v rozvoji jazykových zručností budúcich učiteľov cudzích jazykov. Vo veľkej miere tiež prispieva k spoznávaniu „každodennej kultúry" štátu, kde sa hovorí cieľovým jazykom.

Rada Európskej únie vo svojich odporúčaniach (naposledy z mája 2022) zdôraznila potrebu posilnenia nadnárodnej mobility a vyzýva na prijatie takých opatrení, ktoré by podporovali mobilitu učiteľov (v rámci vysokoškolského vzdelávania a ďalšieho vzdelávania, či ako odborníkov z praxe) s „perspektívou absolvovania odbornej prípravy v zahraničí – v EÚ, aj mimo EÚ – ako povinnosť. Údaje siete Eurydice poukazujú na fakt, že síce väčšina štátov má odporúčania o obsahu vysokoškolskej prípravy budúcich učiteľov, ale iba niekoľko málo štátov podmieňuje alebo vyžaduje, aby budúci učitelia cudzích jazykov pred získaním pedagogickej kvalifikácie absolvovali určité obdobie v štáte cieľového jazyka.

Táto časť sa nakoniec zaoberá aj režimom financovania, ktorý je vyčlenený na podporu nadnárodnej mobility.

Kapitola E

skúma časovú dotáciu stanovenú pre vyučovanie cudzích jazykov, vymedzuje rozsah a úroveň jazykových zručností, ktoré zvyčajne stanovujú odborníci v oblasti vzdelávania. Špecifikujú pre žiakov primerané vedomosti a zručnosti na zabezpečenie požadovanej úrovne na konci školského vzdelávacieho programu. Zaoberá sa tiež testovaním a podpornými opatreniami pre žiakov a študentov - migrantov v hlavnom prúde vzdelávania. Európa je totiž už dlhodobo cieľom pre prisťahovalcov, vojnové konflikty donútili zvyšujúci sa počet ľudí hľadať tu útočisko. Hoci táto publikácia sa zameriava na jazykovú prípravu, je veľmi dôležité zdôrazniť, že aj keď je štúdium jazykov veľmi dôležité, je iba jedným z aspektov integrácie. Dôležité sú aj sociálne, kultúrne, psychologické a akademické stránky. Preto musia byť podporné opatrenia pre novoprichádzajúcich prisťahovalcov komplexné a pokrývať všetky tieto stránky. Počas ostatných rokov boli niektoré európske štáty nútené nájsť a realizovať nevyhnutné politické opatrenia tak, aby vyhoveli a reagovali na zvyšujúci sa počet novoprichádzajúcich žiakov prisťahovalcov. Táto zvyšujúca sa úroveň školského multilingvalizmu vo vzdelávaní prináša špecifické a nové výzvy; taktiež to znamená dlhotrvajúcejšie výzvy, predovšetkým v diverzite a inklúzii.

V súčasnosti dve tretiny európskych štátov používajú Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky *(CEFR)* na určovanie minimálnych úrovní znalosti cudzieho jazyka na konci nižšieho stredného a/alebo na konci všeobecného vyššieho stredného vzdelávania. Podporuje hodnotenie vzdelávacích výsledkov štúdia cudzích jazykov na medzinárodne porovnateľnej úrovni. *CEFR* slúži na určenie stupňa jazykového vzdelávania, popisuje ho na šiestich úrovniach:

→ A1 a A2 (začiatočníci),

→ B1 a B2 (mierne pokročilí),

→ C1 a C2 (pokročilí).

Rámec tiež obsahuje detailnú analýzu komunikačnej schopnosti jednotlivca v danom jazyku, tém, úloh a cieľov, ako aj opisy komunikatívnych kompetencií. Vychádzajúc z empirického výskumu a rôznych diskusií, tento rámec umožňuje porovnávať testy a jazykové skúšky. Poskytuje tiež základ pre uznávanie jazykovej kvalifikácie, čím zjednodušuje vzdelávaciu a pracovnú mobilitu.

Všetky štáty v súčasnosti robia alebo robili národné testy v cudzích jazykoch buď pre vybranú vzorku, alebo pre všetkých žiakov, v určitom období počas stredného vzdelávania. Použitie týchto národných testov tak, aby sa porovnali výsledky žiakov v rámci Európy sa však nedá realizovať, keďže testy nie sú unifikované. Porovnanie zručností európskych žiakov v ovládaní cudzích jazykov vyžaduje (nový) európsky prieskum, ktorý poskytne porovnateľné údaje. Taký prieskum by pomohol pri monitorovaní napredovania žiakov v štúdiu cudzích jazykov, zvlášť v situácii, keď v súčasnosti mnoho štátov zaviedlo niekoľko reforiem v tejto oblasti.

Kapitoly sú na záver doplnené slovníkom, v ktorom sú vysvetlené použité kľúčové pojmy. V prílohách sú doplnkové informácie o rôznych aspektoch jazykového vzdelávania.

Záverečné poznámky

Z výskumov použitých v tejto publikácii vyplýva, že neustály opakovaný kontakt so študovanými jazykmi a intenzita podnetov sú kľúčovými faktormi efektívneho štúdia cudzích jazykov. V mnohých štátoch je však časová dotácia na primárnej úrovni nízka. Aj keď sa učebné osnovy dajú upravovať, aktualizovať, nie je možné stále rozširovať školský vyučovací rozvrh. Preto je potrebné vyhľadávať a zavádzať inovatívne pedagogické postupy a lepšie si organizovať vyučovanie.

Porovnateľné údaje na európskej úrovni o kvalite a dosahovaných úrovniach pokročilosti sú dostupné len veľmi zriedkavo. Na vypracovanie presnejšej analýzy by bolo potrebné získať nové údaje o jazykových zručnostiach žiakov.

V ostatných rokoch niekoľko štátov muselo zaviesť núdzové politické opatrenia, aby sa vyrovnali s vysokým počtom nových žiakov – migrantov. Táto narastajúca miera viacjazyčnosti v školách prináša nové špecifické výzvy, rozmanitosť a integráciu. Existencia škôl s rozmanitými jazykovými kompetenciami ponúka úvahy o vzdelávacích politikách. Môže byť podnetom k tomu, aby sme sa zamysleli čo je potrebné zmeniť, aby sa naše školstvo stalo otvorenejšie a rešpektovalo, či dokonca podporovalo jazykovú rozmanitosť.

Mgr. Gabriela AICHOVÁ
Centrum vedecko-technických informácií SR

Rohlíková, Lucie: Flexibilní učení a flexibilní formy vzdělávání na vysoké škole

Západočeská univerzita v Plzni, 2023, 348 s.
ISBN 978-80-261-1154-2

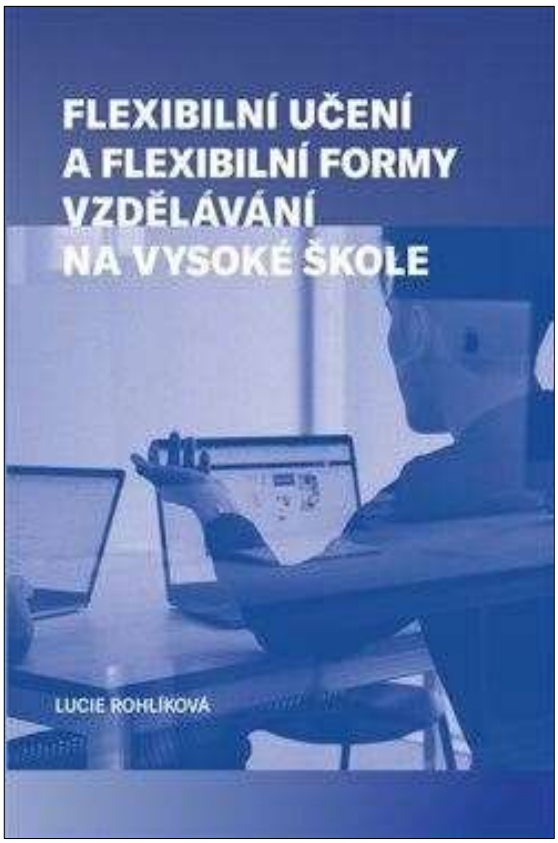

V uplynulých týždňoch sa do predaja dostala publikácia Lucie Rohlíkovej

Flexibilní učení a flexibilní formy vzdělávání na vysoké škole.

Monografia prináša ucelený pohľad na flexibilitu, flexibilné učenie a flexibilné formy vzdelávania v kontexte výučby na vysokej škole spolu s výsledkami dlhodobej štúdie zameranej na postoje, skúsenosti a vybavenosť vysokoškolských študentov technológiami pre flexibilné vzdelávanie.

S flexibilitou vo vzdelávaní sa stretávame tam, kde chceme zdôrazniť schopnosť študentov, učiteľov a vzdelávacích inštitúcií používať pri učení a vzdelávaní rozmanité formy, metódy a prostriedky, zvoliť si ich podľa potreby tak, aby sa naplnili plánované výsledky učenia jednotlivcov i rôznych cieľových skupín rôznymi cestami.

Rozvoj flexibilných foriem vzdelávania súvisí s celospoločenskými zmenami 21. storočia. Digitálna revolúcia výrazne zmenila naše životy, učíme sa všade, bez ohľadu na čas a miesto. Preto, aby bolo možné dosiahnuť lepšie študijné výsledky, musí sa systém prispôsobiť potrebám študentov. Vysoké školy, ale i ďalšie inštitúcie (firmy) sú pod veľkým tlakom, čelia ekonomickým, technologickým, spoločenským a ekologickým problémom a výzvam, aby obstáli v prostredí globálnej konkurencie. Tento tlak má priamy vplyv na to, akým spôsobom vysoké školy pripravujú a poskytujú študijné programy a kurzy. Verejné vysoké školy majú obmedzenú kapacitu a každý nemôže študovať odbor, o ktorý má záujem. Preto vznikli formálne i neformálne vzdelávacie inštitúcie, ktoré poskytujú ďalšie vzdelávacie možnosti.

Monografia je výsledkom snahy prispieť k vytvoreniu terminologického, teoretického a implementačného rámca pre rozvoj flexibilných foriem vzdelávania na vysokých školách v Českej republike. V českej pedagogickej literatúre bola doteraz

problematika flexibilného vzdelávania a flexibilných foriem vzdelávania riešená okrajovo, alebo len vo vzťahu k niektorým konkrétnym formám (dištančné vzdelávanie, e-learning, celoživotné vzdelávanie a pod.). Monografia nadväzuje na doterajšie práce o dištančnom vzdelávaní a e-learningu; ale z oveľa širšej perspektívy. V publikácii sú prezentované výsledky dlhodobého výzkumu, na ktorom sa zúčastňuje odborný tím Fakulty pedagogickej Západočeskej univerzity v Plzni pod vedením L. Rohlíkovej od roku 2014.

Vysoké školy chcú obstáť, reagovať a zohrávať významnú úlohu vo flexibilnom vzdelávaní, ponechať si svoju excelentnosť. Otvorené a distančné vzdelávanie bolo doménou otvorených univerzít. Na tradičných vysokých školách to boli v tomto smere len aktivity malého rozsahu. Ak chcú vysoké školy ponúkať spôsob štúdia podľa individuálnych potrieb, záujmov, flexibilita sa postupne stane kľúčovým pojmom v oblasti vysokoškolského vzdelávania.

S rýchlym rozvojom technológií a celej spoločnosti, keď počas celého života je potrebné si v každej profesii priebežne rozvíjať vedomosti a zručnosti v rámci celoživotného vzdelávania, je viditeľný výrazný posun. Otvorené univerzity poskytujú plnohodnotnú formu vzdelávania a ich postupy sú pre tradičné univerzity inšpiráciou. Potrebujú nájsť kompromis medzi osvedčenými prístupmi, potrebami a požiadavkami cieľových skupín.

Táto práca dáva priestor alternatívnym formám a spôsobom pri organizácii štúdia (neobvyklý čas, priestor, harmonogram, kombinácia foriem), netradičným cieľovým skupinám (otvorený prístup k vzdelávaniu, štúdium druhej šance, výučba v cudzom jazyku) a využitiu technológií (multimédiá, digi technológie, elektronická komunikácia, informačné systémy).

Teoretická časť práce vychádza z rešeršovanej odbornej literatúry a jej cieľom je podať ucelený pohľad na problematiku flexibilných foriem vzdelávania. Ďalej je tu pomerne široká škála termínov, uplatňované pedagogické prístupy. Istá časť sa venuje strategickému rozvoju flexibilných foriem vzdelávania, profesijnému rozvoju pracovníkov vysokých škôl v tejto oblasti, zabezpečovaniu a hodnoteniu kvality. Na ilustráciu sú tu zaradené konkrétne príklady a prípadové štúdie.

Výskumnú časť tvorí výstup zameraný na technologickú vybavenosť študentov pro podporu flexibilného vzdelávania s dôrazom na mobilné zariadenia (notebook, tablet, e-čítačka, smartfón) a aktuálny stav ich využívania.

Cieľom monografie je zaviesť flexibilné formy vzdelávania v českej odbornej terminológii vysokoškolskej pedagogiky, vymedziť špecifiká vybraných flexibilných foriem vzdelávania, zhrnúť doterajšie poznatky v tejto oblasti a prostredníctvom výskumu popísať a preskúmať postoje študentov, ich pripravenosť na flexibilné formy vzdelávania na vysokých školách v Českej republike.

Noví profesori

Prezidentka SR vymenovala 32 nových vysokoškolských profesorov
s účinnosťou od 12. apríla 2023

doc. MVSc. **Mangesh Ramesh BHIDE**, PhD.
UVLF v Košiciach
imunológia

doc. RNDr. PaedDr. **Viktor BIELIK**, PhD.
UK v Bratislave
športová kinantropológia

doc. Ing. **Peter BRACINÍK**, PhD.
ŽU v Žiline
silnoprúdová elektrotechnika

doc. Ing. **Peter FRANKOVSKÝ**, PhD.
TU v Košiciach
aplikovaná mechanika

doc. RNDr. **Michal GALAMBOŠ**, PhD.
UK v Bratislave
jadrová chémia

doc. Ing. **Erika GÖMÖRYOVÁ**, CSc.
TU vo Zvolene
ekosystémové služby lesov

doc. Ing. **Ladislav HAMERLÍK**, PhD.
UMB v Banskej Bystrici
synekológia

doc. Ing. **Ľubomír HUJO**, PhD.
SPU v Nitre
dopravné stroje a zariadenia

doc. RNDr. **Zita IZAKOVIČOVÁ**, PhD.
UKF v Nitre
ochrana a využívanie krajiny

doc. Ing. **Peter KOŠŤÁL**, PhD.
STU v Bratislave
výrobná technika

doc. Ing. **Peter KOTEŠ**, PhD.
ŽU v Žiline
inžinierske konštrukcie a dopravné stavby

doc. Ing. **Jan KRMELA**, Ph.D.
TUAD v Trenčíne
materiály

doc. PhDr. **Ľubica LIBOVÁ**, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety, n. o.
ošetrovateľstvo

doc. Ing. **Tomáš MACKUĽAK**, PhD.
STU v Bratislave
chemické technológie

doc. Ing. **Andrea MAJLINGOVÁ**, PhD., MSc.
TU vo Zvolene
záchranné služby

doc. Bc. Ing. **Linda MAKOVICKÁ OSVALDOVÁ**, PhD.
ŽU v Žiline
záchranné služby

doc. RNDr. **Peter MEDERLY**, PhD.
UKF v Nitre
ochrana a využívanie krajiny

doc. RNDr. **Jana MUCHOVÁ**, PhD.
UK v Bratislave
lekárska, klinická a farmaceutická biochémia

doc. MUDr. **Mária PALLAYOVÁ**, PhD.
UPJŠ v Košiciach
normálna a patologická fyziológia

doc. Ing. **Jaroslav SANDANUS**, PhD.
STU v Bratislave
inžinierske konštrukcie a dopravné stavby

doc. Ing. **Pavel SEGEČ**, PhD.
ŽU v Žiline
aplikovaná informatika

Priv.-Doz. MUDr. **Marek SÝKORA**, PhD.
UK v Bratislave
neurológia

doc. MUDr. **Jarmila SZILASIOVÁ**, PhD.
UPJŠ v Košiciach
n*eurológia*

doc. Ing. **Vladimír ŠIMANSKÝ**, PhD.
SPU v Nitre
agrochémia a výživa rastlín

doc. PhDr. **Mária ŠUPÍNOVÁ**, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety, n. o.
verejné zdravotníctvo

doc. MUDr. **Martina ŠUTOVSKÁ**, PhD.
UK v Bratislave
farmakológia

doc. MUDr. **Stanislav ŠUTOVSKÝ**, PhD.
UK v Bratislave
neurológia

doc. Ing. **Andrej VEĽAS**, PhD.
ŽU v Žiline
ochrana osôb a majetku

doc. Ing. **Roman VODIČKA**, PhD.
TU v Košiciach
inžinierske konštrukcie a dopravné stavby

doc. Ing. **Ingrid ŽITŇANOVÁ**, PhD.
UK v Bratislave
lekárska, klinická a farmaceutická biochémia

doc. MUDr. **Miroslav JANÍK**, PhD.
SZU v Bratislave
chirurgia

doc. MUDr. **Kvetoslava RIMÁROVÁ**, CSc., mim. prof.
SZU v Bratislave
verejné zdravotníctvo

Pokyny pre autorov

ACADEMIA uvíta príspevky o ľubovoľnej oblasti vysokoškolského života, ktoré môžu zaujať značnú časť akademickej obce.

Vzhľadom na zvýšený záujem o časopis ACADEMIA zo strany študentov, ako aj širšej odbornej verejnosti, sme sa od roku 2013 rozhodli pre možnosť zverejňovať náš časopis aj v elektronickej (pdf) verzii na webových stránkach centra (www.cvtisr.sk), čím chceme zvýšiť jeho dostupnosť pre ďalších záujemcov. Autor zaslaním príspevku udeľuje súhlas na zaradenie jeho príspevku do časopisu, vyhotovenie jeho rozmnožení a jeho verejné rozširovanie v papierovej aj elektronickej forme.

Autor článku zodpovedá za to, že rukopis, ani jeho súvislejšie pasáže, neboli ešte nikde publikované.

Pri posielaní príspevkov prosíme dodržať nasledujúce pokyny:

- príspevky posielajte vo formáte .doc, .docx alebo .rtf bez zalamovania riadkov a strán. V prípade programu MS Word používajte implicitnú šablónu „normal". Vybraný text môžete podľa potreby zvýrazniť (podčiarknuť, použiť kurzívu, tučné písmo). Nepoužívajte automatické formátovanie, špeciálne fonty, vlastné šablóny a pod.; grafickú úpravu jednotnú pre všetky príspevky urobí redakcia;
- tabuľky a schémy môžete zaradiť priamo do textu; grafy pošlite v samostatnom súbore vo formáte xls/.xlsx (do textu príspevku, na miesto, kde sa má vložiť graf, vložte odkaz);
- citované pramene treba uvádzať v zátvorke s uvedením priezviska autora/autorov a roku vydania knihy alebo článku;
- v odkazoch na literatúru uvádzajte pramene v abecednom poradí. Uveďte iba tie, na ktoré sa odvolávate v texte;
- k rukopisu pripojte abstrakt a kľúčové slová v slovenskom aj v anglickom jazyku;
- na konci príspevku uveďte svoje meno, adresu pracoviska a e-mailovú adresu;
- celkový rozsah príspevku by nemal prekročiť 20 000 znakov (s medzerami).

Príspevky posielajte na e-mailovú adresu: frantisek.blanar@cvtisr.sk.

Na otázky vám odpovieme a námety, pripomienky, návrhy a podobne prijímame na telefónnom čísle 02/692 95 426.